

SÎRÎRÎ KAARETA E'MAI'NON KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ CORÍNTIO PONKON PIA

Paulo, Jesus Cristo naipontî'pîya sîrîrî kaareta menuka'pî. Moropai yarima'pîiya innape Jesus ku'nenan pia miarî cidade itese' Coríntio ponkon. Mîikîrî Pauloya itekare ekareme'sa' wanî'pî miarî tîwanî yai. Mîrîrî eta tîuya'nîkon ya, innape Jesus kupî'pî to'ya moropai Jesus maimu yawîrî to' ko'mamî pia'tî'pî.

Î' wani' awanî sîrîrî kaareta menuka'pîiya, maasa pra e'mai' pe inkamoro Coríntio ponkonya kaareta yarima'pî iipia. Î' kai'ma tîiko'mamî anepu'pai to' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen Paulo yekaranmapo'pî to'ya. To' kaaretarî yapi'sa' tîuya ya, sîrîrî kaareta menuka'pîiya, to' maimu yuukupa. Moropai to' yekare etasai'ya wanî'pî, morî pe innape iku'se pra to' ko'mamî yekare. Mîrîrî ye'nen sîrîrî kaareta menuka'pîiya teserukon miakanmato'pe to'ya, Paapa wakîri pe to' ko'manto'pe. Mîrîrî ekaremekî'pîiya sîrîrî kaareta ya'.

¹ Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka sîrîrî aapia'nîkon, uyonpakon Sóstenes yarakkîrî si'ma. Uurî wanî Paapa nanno'pî pe itu'se tîwanî yawîrî, Jesus Cristo naipontî ton pe.

² Aapia'nîkon sîrîrî kaareta menukauya innape Jesus ku'nenan Coríntio cidaderî ponkon pia. Amîrî'nîkon Paapa nanno'san tîpemonkono pe

awanîkonpa, innape Jesus Cristo kupîya'nîkon wenai. Moropai sîrîrî kaareta wanî tamî'nawîron pata ponkon ton pe, manni'kan Uyepotorîkon Jesus Cristo pî' tîwe'pîika'tîto'kon esa'nenan ton pe. Maasa pra mîkîrî Uyepotorîkon wanî to' yepotorî pe nîrî.

³ Epe'mîra tîntîrî tîrî Paapaya yu'se wai aapia'nîkon, uyonpayamî'. Moropai tîwanmîra awe'to'kon ton nîrî tîriya yu'se wai. Mîrîrî warantî itîrî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai aapia'nîkon.

Paapa Nîtîrî Uupia'nîkon Cristo Wenai

⁴ —Morî pe man —tauya tîwîrî Paapa pî', maasa pra epe'mîra morî tîrî'pîiya aapia'nîkon Jesus Cristo piawonkon pe awanîkon ye'nen.

⁵ Maasa pra Cristo pia si'ma, mararî pra apîika'tî'pîiya'nîkon tamî'nawîron pî'. Jesus Cristo yekare epu'nenan pe awanîkon emapu'tî'pîiya, moropai mîrîrî ekareme'nenan pe awanîkon emapu'tî'pîiya.

⁶ Maasa pra imaimu etaya'nîkon ya yai anna winîpai, innape ikupî'pîya'nîkon aawanmîra'nîkon awanî pra.

⁷ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî Morî Yekaton Wannî nîtîrî yapisî'pîya'nîkon, itu'se awe'to' yawîrî ikupîkonpa. Í' ton pra awanîkon pepîn, Uyepotorîkon Jesus Cristo ii'to' weiyu erepamî nîmîkî pî' awanîkon tanne.

⁸ Paapaya amîrî'nîkon ko'mannîpî meruntî ke awanîkonpa, yairî ayeserukon e'to'pe. Mîrîrî ye'nen Uyepotorîkon Jesus Cristo iipî yai, tîweppe'se pra awanîkon imakui'pî ankupî'pîkon wenai.

⁹—Imakui'pî amîrî —anî'ya taa pepîn apî'nîkon. Maasa pra tîwîrî Paapaya ikupî î' taasa' tîuya yawîrî, manni' amîrî'nîkon yannotîpon Uyepotorîkon tînu Jesus Cristo yarakkîrî aako'mamîkonpa imaimu yawîrî. Mîikîrîya ikupî pe man maasa pra taasa' tîuya ye'nen.

Pîrai'pî Coríntio Ponkon Wanî

¹⁰ Uyonpayamî', kure'ne esatîuya sîrîrî Uyepotorîkon Jesus Cristo maimu pe. Morî pe ako'mantî tîlwo'ma'tai pra, eesiyu'pîtîkon namai. Morî pe, yairî tiwin eesenumenkato'kon e'to'pe esatîuya sîrîrî.

¹¹ Maasa pra Cloé yonpayamî' winîpai ayekarekon eta'pîuya. Ekaremekî'pî to'ya î' kai'ma tîlwo'ma'tai aako'mamîkon yekare.

¹² Ayekarekon eta'pîuya see warantî: Taapîtîya'nîkon aawo'ma'takon ye'nen: —Uurî Paulo yapurînen. Tiaronya taa: —Uurî Apolo yapurînen —taiya. Tiaronya taa: —Uurî Pedro yapurînen. Moropai tiaronya taa: —Uurî Cristo yapurînen —taiya.

¹³ Mîrîrî pî' tauya. Mîrîrî taakonpa tu'ke Cristo e'rataikapî'sa' nai? Moropai uurî, Paulo pokapîtî'pî to'ya pakî'nan pona amîrî'nîkon ton pe uyapurîkonpa? Innape Jesus kupîya'nîkon yai, Paulo ese' pî' eesenpatakona'pîkon upemonkono pe awanîkonpa? Kaane, uyese' yai anî' yenpatakonasau'ya pra wai.

¹⁴ Atausinpasa' kure'ne Paapa pî' maasa pra anî' yenpatakonasau'ya pra wai amîrî'nîkon kore'ta. Tîise Crispo moropai Gaio neken yenpatakona'pîuya.

15 Mîrîrî ye'nen anî'ya taa eserîke pra awanî: — Paulo ese' pî' esenpatakona'san anna —taaya'nîkon eserîke pra awanî.

16 Kaane, enpenatan pî' wai tiaronkon unenpatakona'san pî', Estéfanas moropai ipemonkonoyamî'. Inkamoro neken, tiaronkon pî' enpenata pra wai.

17 Mîrîrî pî' atausinpasa', maasa pra Cristoya uyarimasa' pra man pemonkonyamî' yenpatakonai tîise uyarima'pîiya itekare ekareme'to'peuya. Uyarima'pîiya morî pe umaimu pe eseurîmato'pe pra, epu'nen pe wanî pî' eseurîmato'pe pra. Tîise Cristo sa'manta'pî pakî'nan po yekare ekareme'to'peuya aronne, umaimu pî', uyeseru pî' pemonkonyamî' esenumenka namai. Tîise itekare pî' to' esenumenkato'pe, moropai innape iku'to'pe to'ya, tekare ekareme'se uyarima'pîiya. Mîrîrî warantî pakî'nan po Cristo sa'mantato' yekareya innape ikupî emapu'tî. Morî anna eseurîmato'ya emapu'tî pepîn.

Cristo Nîkupî'pî Wenai Epu'nen Pe Paapa E'to' Esera'ma Moropai Meruntî Ke Awanî Esepu'tî

18 Maasa pra pakî'nan po Cristo sa'manta'pî upîika'tikonpa yekare wanî apo' ya' tuutîsanon pia, î' pe pra rî. Tîise uuri'nîkon awe'pîika'tîtonkon pia mîrîrî yekare wanî upîika'tîto'kon pe Paapaya itîîsa'. Mîrîrî wenai kure'ne Paapa wanî meruntî ke epu'tî'nîkon.

19 Maasa pra Paapa maimu e'menukasa' man see warantî:
—Epu'nen pe tîwanîkon kai'ma epu'nenan esenumenka.

Tîise epu'nen pe to' e'to' yaretî'kauya pe wai.

Moropai epu'nen pe pra to' kupîuya pe wai *Is*

29.14

—ta'pî Paapaya.

²⁰ Mîrîrî warantî epu'nenan pe tîwe'sanon nepu'ti ku'sa' Paapaya mîrîrî î' pe pra rî. Mîrîrî ye'nen o'non pata mîlkîrî morî pe teeseurîma epu'nen nai sîrîrî non po? O'non pata Moisés nuri'tîya yenupanto' epu'nen pe tîwe'sen nai? O'non pata sîrîrî pata yeseru pî' teesenupasen nai? Inkamoro nepu'ti ku'sa' Paapaya mîrîrî î' pe pra rî, maasa pra inkamoro nepu'tîya anî' pîika'tî pepîn tiwin kin.

²¹ Sîrîrî warantî Paapaya ikupî'pî. Maasa pra epu'nen pe tîwe'to'kon wenai pemonkonyamî'ya tepu'ti tîrî Paapaya pepîn, epu'nen pe tîwanî ye'nen. Tîise Paapaya ta'pî: —Pemonkonyamî' innape umaimu ku'nenan pîika'tîuya Cristo sa'manta'pî wenai —ta'pîiya. Mîrîrî yekare ekaremekî annaya. Î' pe pra rî awanî pî' tiaronkon esenumenka tanne, tîise pîika'tîton pe awanî kinî.

²² Î' pe pra rî itekare wanî kai'ma Judeuyamî' esenumenka maasa pra inkamoro Judeuyamî'ya tînera'makon ton esatî ko'mannîpî yairî itekare wanî epu'tikonpa. Mîrîrî warantî Judeuyamî' pepîn esenumenka, maasa pra epu'nen pe tîwe'to'kon yuwa ko'mannîpî to'ya, yairî itekare anepu'pai tîwanîkon ye'nen. Tîise epu'ti to'ya pepîn mîrîrî wenai.

²³ Tîise anna nekaremekî pakî'nan po Cristo sa'manta'pî yekare. Mîrîrî wanî Judeuyamî' newanmîrî pe. Moropai Judeuyamî' pepîn pia mîrîrî yekare wanî î' pe pra rî.

24 Tîise manni'kan Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn, Paapa nanno'san pia mîrîrî yekare wanî meruntî ke, moropai epu'nen pe. Maasa pra mîrîrî wenai epu'nen pe Paapa e'to' esera'ma moropai kure'ne îmeruntîri esera'ma.

25 Mîrîrî Cristo sa'manta'pî wanî'pî tiaronkon pia, î' pe pra rî warantî, tîise epu'nen pe kinî awanî'pî, kure'ne epu'nen pe pemonkonyamî' wanî yentai. A'tu'mîra awanî kai'ma e'nî tanne, tîise meruntî ke awanî'pî, pemonkonyamî' meruntîri yentai, maasa pra upîika'tînenkon pe tîwanîpa kai'ma.

26 Uyonpayamî', enpenatatî maasa î' kai'ma Paapaya ayannosa'kon yai. Amîrî'nîkon wanî'pî pemonkonyamî' rawîrî pakko pe. Mararonkon pepîn epu'nenan pepîn wanî'pî akore'ta'nîkon. Moropai akore'ta'nîkon mararonkon pepîn meruntîkon pepîn wanî'pî. Moropai mararonkon pepîn ipîkkukon pepîn wanî'pî. Mîîwîni tîise amenka'pîiya'nîkon.

27 Maasa pra Paapaya pakkokon menka'pî epu'nen pe tîwe'sanon yeppe'nîpîpa. Moropai meruntî ke tîwe'sanon yeppe'nîpîpa a'tu'mînan menka'pîiya.

28 Moropai manni'kan pemonkonyamî' yewanmîrîkon menka'pîiya. Moropai manni'kan ipîkkukon pepîn menka'pîiya. Moropai î' pe pra rî tîwe'sanon menka'pîiya. Insamoro menka'pîiya, maasa pra epu'nen pe tîwe'sanon e'to' epu'nen pe wanî ekaremekîpa kai'ma, î' pe pra rî.

29 Mîrîrî ye'nen anî'ya taa eserîke pra awanî: —Epu'nen pe wanî ye'nen umenkasa' Paapaya.

Ipîkku pe wanî ye'nen umenkasa' Paapaya –taa eserîke pra awanî. Mîrîrî warantî anî' atapurî pepîn Paapa rawîrî.

³⁰ Tîise Paapaya ikupî wenai, uurî'nîkon wanî Jesus Cristo yarakkîrî tîwe'sanon pe. Mîikîrî Cristoya uurî'nîkon ton pe î' kupî tîuya pî' Paapa esenumenka epu'tî'nîkon emapu'tî'pî. Maasa pra mîikîrî wenai, uurî'nîkon enasa' man yairî Paapa pia. Mîikîrî wenai morî pe Paapaya uurî'nîkon yapisî tîpemonkono pe. Moropai mîikîrî nîkupî'pî wenai, uye'masai'ya'nîkon imakui'pî winîpai. Mîrîrî wanî epu'nen pe Paapa e'to'pe.

³¹ Mîrîrî ye'nen Paapa maimuya taasa' yawîrî iku'pai'nîkon. Taasai'ya see warantî:

–Anî' atapurî ya, mîikîrî atapurî e'pai awanî, tamî'nawîrî Uyepotorîkon nîkupî'pî pî' tarakkîrî *Jr*

9.24

–taasai'ya man.

2

Cristo Epu'to' Ke Itekare Ekaremekî Pauloya

¹ Uyonpayamî', akore'ta'nîkon wanî yai, tiaronkon yentai epu'nen pe wanî pî' eseurîmasa' pra wai. Moropai tu'ke mai pî' eseurîmasa' pra wai. Tîise yairon Paapa nekaremekî'pî pî' eseurîma'pî apî'nîkon.

² Maasa pra akore'ta'nîkon wanî yai, tamî'nawîron esenumenkato' kupî'pîuya uuwanmîra. Tîise uurî'nîkon ton pe pîika'tîto'pe Cristoya pakî'nan po tîisa'manta'pî pî' neken eseurîmato'pe kai'ma esenumenka'pî.

3 Amîrî'nîkon kore'ta uutîsa' yai, a'tu'mîra wanî'pî. Eranne' pe wanî'pî amîrî'nîkon pî', mararî pra e'kîkî'ma'pî.

4 Mîrîrî itekare ayenupa'pîuya'nîkon. Mîrîrî e'sa' pra man morî pe umaimu wanî wenai pra, moropai epu'nen pe wanî wenai pra. Tîise akore'takon meruntîkon Morî Yekaton Wannî nîkupî'pî era'ma'pîya'nîkon, anî' nîkupî eserîkan pepîn. Mîrîrî wenai epu'tî'pîya'nîkon, yairî unekaremekî'pî wanî.

5 Mîrîrî ye'nen innape iku'to'ya'nîkon wanî pepîn, epu'nen pe pemonkon e'to' wenai pra, tîise Paapa meruntîri wenai innape iku'sa'ya'nîkon.

Paapa Wanî Epu'nen Pe

Ekaremekî Cristo Naipontî'sanya

6 Tîise Paapa maimu yawîronkon kore'ta wanî yai, epu'nen pe Paapa nekaremekî'pî wanî pî' ekaremekî annaya. Tîise eseurîmato' wanî pepîn sîrîrî non ponkon nepu'tî pî' pra moropai manni'kan pemonkonyamî' esanon pe tîwe'sanon nepu'tî pî' pra, manni'kan ipatîkarî pemonkonyamî' esa' pe tîiko'mansenon pepîn.

7 Tîise mîrîrî unekaremekî wanî Paapa winîpainon pe, pemonkonyamî'ya epu'tî pepîn, Paapa nenomî'pî pe awanî. Mîrîrî Cristo sa'manta'pî wenai pemonkonyamî' pîika'tî tîuya pî' Paapa esenumenka'pî pena, tîwarantî morî pe uurî'nîkon e'to'pe. Pena esenumenka'pî maasa sîrîrî pata koneka tîuya rawîrî.

8 Pemonkonyamî' esanon pe tîwe'sanon, sîrîrî non ponkonya mîrîrî epu'tî pra awanî'pî. Sîrîrî epu'sa' tîuya'nîkon ya, mîikîrî ipîkku, pata esa' pe

tîwe'sen, tepotorîkon winîpainon pokapîti'pî to'ya pepîn e'painon pakî'nan pona.

⁹ Mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

Paapaya î' koneka'pî manni'kan tapurînenan ton pe,

anî'ya era'masa' pra man sîrîrî tîpose.

Moropai etasai'ya pra man.

Mîrîrî pî' eesenumenkasa' pra man tiwin kin *Is*
64.4

taasai'ya man.

¹⁰ Tîise Paapaya uurî'nîkonya epu'tî emapu'tî'pî, Morî Yekaton Wannî winîpai. Mîikîrî Morî Yekaton Wannîya tamî'nawîrî Paapa esenumenkato' epu'tî. Mîrîrî uurî'nîkon nepu'tî pepîn epu'tîiya tamî'nawîrî.

¹¹ Anî'ya pemonkon esenumenkato' epu'tî pepîn, tîise tîwarîrî eesepu'tî. Mîrîrî warantî Paapa esenumenkato' epu'tî anî'ya eserîke pra awanî. Tîise Morî Yekaton Wannîya neken tamî'nawîrî epu'tî.

¹² Uurî'nîkon esenumenka pepîn tarî non po tîiko'mansenon Paapa epu'nenan pepîn esenumenka warantî. Maasa pra inkamoro winîpai uurî'nîkon esenumenkato' wanî pepîn. Tîise Morî Yekaton Wannî Paapa winîpainonya uurî'nîkon esenumenka emapu'tî tamî'nawîron Paapa nîtirî'pî pî' uupia'nîkon, itu'se tîwanî ye'nen.

¹³ Mîrîrî ye'nen mîi pe anna eseurîma pepîn, anî'ya anna yenupa'pî yawîrî. Tîise yairon pî' anna eseurîma Morî Yekaton Wannîya anna yenupa'pî yawîrî. Mîrîrî yawîrî Paapa esenumenkato' ekaremekî annaya, anna yenupa'pî Morî Yekaton Wannîya yawîrî.

14 Tîise manni' pemonkon, Morî Yekaton Wannî yapisîtîpon pepîn, mîikîrî wanî iipiapainon ane-tapai pra. Î' kai'ma see Morî Yekaton Wannîya yenupato' epu'tîiya eserîke pra awanî. Maasa pra Morî Yekaton Wannî wenai neken pemonkonya epu'tî mîrîrî.

15 Tîise manni' pemonkon, manni' Morî Yekaton Wannî yarakkîrî tîwe'sen, mîikîrî atako'menka tamî'nawîron tîwe'ku'sen pî', maasa pra Morî Yekaton Wannîya epu'tîiya emapu'tîsa'. Tîise mîikîrî Morî Yekaton Wannî yarakkîrî tîwe'sen pî' anî atako'menka eserîke pra awanî.

16 Mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man. See warantî taiya:

Anî'ya Uyepotorîkon esenumenkato' epu'tî pepîn.
Anî'ya Uyepotorîkon panama pepîn *Is 40.13*
taasai'ya man. Tîise uurî'nîkon esenumenka Cristo esenumenkato' warantî.

3

Paapa Poitîrîtonon Anna

1 Tîise uyonpayamî', amîrî'nîkon yarakkîrî eseurîma eserîke pra awanî'pî Morî Yekaton Wannî yarakkîrî tîwe'sanon yarakkîrî eseurîma warantî. Sîrîrî pata po tîiko'mansenon pemonkonyamî' yarakkîrî eseurîma warantî amîrî'nîkon pî' eseurîma e'pai awanî'pî. Maasa pra moreyamî'ya î' epu'tî pra warantî awanîkon sîrîrî tîpose. Î' yairî awanî epu'tîya'nîkon pepîn, î' kai'ma Cristo maimu yawîrî aako'mamîkon epu'tîya'nîkon pepîn.

² Cristo nekaremekî'pî manni' sa'me pra tîwe'sen pî' neken ayenupa'pîuya'nîkon. Sa'man panpî' pî' ayenupa'pîuya'nîkon pîn, maasa pra epu'tîya'nîkon pra awanî'pîkon, more warantî. Manni' more, mana' pî' tîwe'senya neken mana' yu'na, maasa tekkari yonpaiya pra awanî. Tîise sîrîrî tîpose mîrîrî warantî aako'mamîkon, epu'tîya'nîkon pra.

³ Maasa pra amîrî'nîkon ko'mamî sîrîrî itu'se awe'to'kon yawîrî, itu'se Morî Yekaton Wannî e'to' yawîrî pra. Aako'mamîkon aakinmuwakon pî' moropai eesiyu'pîtîkon pî'. Mîrîrî warantî aako'mamîkon ya, eesepu'tî, itu'se awe'to'kon yawîrî aako'mamîkon. Moropai manni'kan pemonkonyamî', sîrîrî pata po tîiko'mansenon ko'mamî warantî aako'mamîkon.

⁴ Maasa pra taapîtîya'nîkon: –Uurî Paulo nekaremekî'pî yawîron, moropai tiaronya taa manni': –Uurî Apolo nekaremekî'pî yawîron. Mîrîrî taaya'nîkon ya, ayeserukon wanî mîrîrî Paapa epu'nenan pepîn yeseru warantî.

⁵ Anî' pe mîîkîrî Apolo wanî? Moropai anî' pe uurî, Paulo wanî? Ipîkku pe anna wanî pepîn, anapurîkon ton. Tîise anna wanî Paapa poitîrîtonon pe neken. Mîrîrî ye'nen Uyepotorîkon maimu ekaremekî annaya yai, innape ikupî'pîya'nîkon. Mîrîrî kupî annaya tiwin pî' anna kaisari' si'ma, maasa pra anna nîkupîton si'ta taasa' Uyepotorîkonya ye'nen.

⁶ Manni' warayo'ya tînpîmî pîmî warantî Paapa maimu ekaremekî'pîuya apî'nîkon. Moropai mîîkîrî warayo' nîpîmî'pî yamannî'pîtî tiaron warayo'ya aaro'tato'pe warantî, Apoloya amîrî'nîkon yenupa'pî. Tîise inkamoro

ipîmî'tîpono'sanya yaro'tannîpî pepîn. Tîise Paapaya neken yaro'tannîpî. Mîrîrî warantî nîrî amîrî'nîkon innape iku'to' kupî Paapaya kure'ne, annaya ikupî pepîn.

⁷ Mîrîrî ye'nen manni' warayo' ipîmîtîpono'pî moropai yamannî'pîtîpono'pî wanî pepîn mîrîrî ipîkku pe, tîise yarentanîpîtîpon, Paapa wanî mîrîrî ipîkku pe.

⁸ Mîrîrî ye'nen inkamoro esenyaka'ma'san ipîmî pî' moropai yamannî'pîtî pî' inkamoro wanî se' kaisarî maasa pra to' esenyaka'masa' ye'nen sa'nîrî. Ipîmîtîpon wanî aaro'ta yu'se, yamannî'pî'nen wanî aarenta yu'se. Mîrîrî ye'nen teesenyaka'ma'pîkon yepe'pî yapisî to'ya tiwin pî' tîkaisarî'nîkon teesenyaka'ma'pîkon pîkîrî.

⁹ Mîrîrî warantî anna wanî. Maasa pra uurî moropai Apolo yarakkîrî anna wanî teesenyaka'masanon pe Paapa yarakkîrî. Moropai amîrî'nîkon wanî Paapa umîri pe warantî teesenyaka'masanon esenyaka'mato'pe akore'ta'nîkon.

Moropai amîrî'nîkon wanî tewî' pe Paapa nîkonekakon warantî.

¹⁰ Mîrîrî ye'nen uurî wanî wîttî koneka pî' teesenyaka'masen warantî. Wîttî konekanenya yapîtanî'nen ton sa'man tîrî. Manni' warantî uurîya itekare Cristo yekare ekaremekî akore'ta'nîkon innape ikupîkonpa. Mîrîrî koneka'pîuya epe'mîra uupia Paapa nîtîrî'pî ke ikoneka'pîuya. Uye'ma'pî pî' tiaronkonya ikoneka. Mîrîrî ye'nen tîwarî tiaronkonya ikoneka e'pai awanî, morî pe ikonekakonpa ayenupa'pîuya'nîkon yawîrî.

¹¹ Maasa pra aasîrî Paapaya Jesus Cristo

tîrî'pî. Wîtî konekanenya sa'man tîrî'pî ite'se' ton warantî, Paapaya itîrî'pî uye'se'kon pe awe'to'pe. Anî'ya tiaron tîrî eserîke pra awanî, uyapîtanî'nenkon ton. Mîrîrî warantî tiaron yekare pî' ayenupakon to'ya eserîke pra awanî.

¹² Moropai Paapa poitîrîtonon esenyaka'ma ko'mannîpî mîrîrî pî'. Pemonkonyamî' yenupa to'ya, wîtî konekanenanya wîtî koneka warantî. Morî pe tiaronkonya wîtî koneka ourokon ke, moropai pratakon ke, moropai morîkon tî'kon ke. Mîrîrî wanî ipatîkarî tîko'mansen pe. Tîise mîrîrîkon pona tiaronkonya ikoneka se' tapairî, yeikon ke, moropai parî'kon ke, kuwai yarekon ke. Tîise mîrîrî esera'ma kupî sîrîrî tiwin wei, tîko'mansen pe pra awanî.

¹³ Î' pensa tui'pî yai, Cristoya epu'tî kupî sîrîrî, î' ye'ka wanî sa'man pe tîwe'sen pe. Tiwin pî' to' kaisarî aronne eesera'ma. Maasa pra apo' ke Cristoya yarannîpî tiuya yai, anî'ya pemonkonyamî' yenupa yairî, epu'tîiya apo' ke, ya-iron aramî pepîn. Tîise yei, parî', kuwai yare aramî. Mîrîrî warantî awanî Paapa pemonkonoy-amî'ya yenupato' pe, yairî pra tîwe'sen pe.

¹⁴ Tîise anî'ya mîrîrî sa'man pona wîtî konekasa'ya, morî tîko'mansen ke, mîrîrî inkoneka'pî yarannîpî apo'ya pepîn.

¹⁵ Tîise tîko'mansen pepîn ke inkoneka'pî aramî tamî'nawîrî. Mîrîrî ye'nen esenyaka'ma'pî yepe'pî tîrî Paapaya pepîn, maasa pra yairî ikonekasai'ya pra awanî ye'nen. Mîîkîrî wanî pe man, tewî' aramî tanne, inamai warayo' epa'ka warantî. Î' ton pra tîwanî ye'ka pe awe'pîika'tî. Mîrîrî warantî

mîikîrî e'pîika'tî, î' yapisî pra Paapa winîpai.

¹⁶ Itewî' pe Paapa ko'manto'pe awanîkon epu'tîya'nîkon pra naatî? Morî Yekaton Wannî ko'mamî amîrî'nîkon ya' itewî' pe awanîkon ye'nen.

¹⁷ Mîrîrî ye'nen anî'ya Paapa yewî' taruma'tî ya, mîikîrî taruma'tî Paapaya kupî sîrîrî. Yairî pra ipemonkonoyamî' yenupaiya ye'nen, mîikîrî seru'ye' pe tîwe'sen taruma'tî Paapaya mararî pra. Maasa pra Paapa yewî' mîrîrî morî inmo'ka'pî imakui'san kore'tapai. Amîrî'nîkon, Paapa yewî' pe tîwe'sanon wanî inmo'ka'san pe tîmîrî ton pe.

¹⁸ Anî' esenku'tî e'pai pra man. Akore'ta'nîkon epu'nen pe tîwanî kai'ma tîwe'sen pî' tauya sîrîrî. Maasa pra mîikîrî esenku'tîsa' mîrîrî. Mîikîrîya epu'nen pe tîwe'to' yenumî e'pai awanî. Tiaronkon pia mîikîrî ena e'pai awanî epu'nen pe pra, pakko pe tîwe'sen warantî. Mîrîrî warantî neken epu'nen pe pu'kuru awanî, epu'nen pe Paapa wanî warantî.

¹⁹ Manni' epu'nen pe tîwe'sen wanî ya teseru pî' neken, mîikîrî era'ma Paapaya î' pe pra rî. Mîrîrî warantî awe'menukasa' wanî'pî pena:

Paapaya inkamoro epu'nenan pe tîwe'ku'sanon nepu'tî yenpo î' pe pra rî. To' esenu-menkato' wenai, to' yeseru wenai, aronne eesera'ma yairî pra to' wanî *Jó 5.13*
 taasai'ya wanî'pî.

²⁰ Moropai inî'rî awe'menukasa' wanî'pî see warantî:

Inkamoro ye'kakon ipîkkukon pe tîwe'sanon esenu-menkato' wanî î' pe pra rî epu'tî Uyepo-torîkonya *Sl*

taasai'ya man.

²¹ Mîrîrî ye'nen pemonkon piapai î' yuwaya'nîkon e'pai pra awanîkon, apîika'tîiya'nîkon. Tamî'nawîron tîisa' Paapaya î' ton pra awanîkon namai.

²² Moropai insamoro Apolo, Pedro, uurî, anna wanî apîika'tînenkon ton pe anna yapurîkonpa pra. Moropai aako'manto'kon wanî iwinîpainon pe. Moropai sa'mantanto' wanî Paapa nîtrî'pî pe, tîpia amîrî'nîkon ko'manto'pe ipatîkarî. Sîrîrî awe'kupî manni' amîrî'nîkon yarakkîrî, moropai maasa awe'kupî ton, mîrîrî wanî tamî'nawîrî amîrî'nîkon ton pe itîrî'pîiya. Tamî'nawîrî sîrîrî tîrî'pîiya, awe'pîika'tîto'kon ton.

²³ Moropai amîrî'nîkon wanî Cristo pemonkono pe, mîikîrî poitîrîtonon pe. Moropai Cristo wanî Paapa narima'pî pe, tamî'nawîronkon esa' pe awe'to'pe.

4

Jesus Cristo Naipontîkon

¹ Amîrî'nîkonya anna epu'tî yu'se anna wanî Cristo poitîrîtonon pe. Anî'kan nepu'tî pîn imaimu ekareme'nenan pe anna wanî Cristo maimu pe. Mîrîrî epu'tîya'nîkon yu'se anna wanî.

² Sîrîrî warantî yairî Paapa poitîrî pe tîwe'sen wanî e'pai awanî tepotorî ton pe. Mîikîrî pia yairon pe awanî imaimu yawîrî awanî ye'nen.

³ Tîise amîrî'nîkon kore'ta tiaronkonya taa ya upî': —Yairon mîikîrî î' kupîtîpon pepîn — taaya'nîkon ya eesenumenkato'kon yawîrî, î' pe pra rî see, epu'tîya'nîkon pra awanî ye'nen. Mîrîrî warantî uurîya taa ya upî'rî: —Morî uurî —tauya

ya, î' pe pra rî awanî, maasa pra epu'tiuya pra awanî ye'nen.

⁴ Yairî pra î' ku'sau'ya pra wai, teuren tamî'nawîrî epu'tiuya pra wai. Yai pra î' ku'sau'ya wai unepu'tî pepîn. Tîise anî'ya uyepu'tî, Uyepotorîkonya neken epu'tî. Mîrîrî ye'nen mîikîrîya neken taa upî', yairî pra awanî, yairî awanî.

⁵ Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî kîkatî tiaronkon nîkoneka'pî pî', maasa mîrîrî weiyu erepamî pra tîise. Tîise Uyepotorîkonya mîrîrî taa weiyu erepamî nîmî'tî. Mîikîrîya neken yenpo kupî sîrîrî, unepu'tî'pîkon pepîn. Moropai mîikîrîya î' kai'ma uyewankon ya' esenumenka'nî'pî yenpo. Mîrîrî yai, tiwin pî' e'nî tanne, Paapaya uyapurîkon kupî sîrîrî unкупî'pîkon pîkîrî.

⁶ Uyonpayamî', eseurîma sîrîrî uurî pî' moropai Apolo pî' eesenupakonpa, î' kai'ma tiaron pemonkon yapurîya'nîkon ya yai, tiwinan yapurîkonpa pra. Maasa pra anî' yeseru wanî morî pe epu'to'pe'nîkon, taasa' Paapaya man mîito'pe. Imaimu e'menukasa' wenai epu'tî'nîkon, anî' esenumenkato' wenai pra, î' rî tiaron wenai pra. Mîrîrî ye'nen mîrîrî yawîrî iku'tî. Mîrîrî Paapa maimu yawîrî awanîkon ya, tiwin Cristo naipontî'pî kupîya'nîkon pepîn tiaronkonya ikupî yentai.

⁷ Mîrîrî warantî awanîpa anî'ya kin ipîkku pe akupî'pî tiaronkon yentai? Paapaya itîisa' pra nai, mîrîrî aapia manni' tamî'nawîrî? Tîise î' wani' awanî ye'nen ipîkku pe aatapurîkon aawarîronkon pe tîwe'ku'se. Paapa nîtîrî'pî pe pra tîku'se aatapurîkon.

8 Aapia'nîkon tamî'nawîron epu'nen esa' pe awanîkon kai'ma tîise î' ton pra si'ma, pakko pe eenasa'kon man. —Ipîkkukon pe tamî'nawîrî epu'nen tîisa' Paapaya anna pia —taaya'nîkon. Moropai tîwî anna, Cristo naipontî'san kupî'pîya'nîkon, anna maimu yawîrî pra awanîkon. Tiaronkon esa' pe awe'kupî'pîkon reiyamî' pe. Mîrîrî warantî awanîkon ya, ayarakkîrî'nîkon anna nîrî wanî e'painon, reiyamî' pe. Tîise mîrîrî warantî awanî pepîn.

9 Maasa pra uupia Paapaya manni'kan pemonkonyamî' tewanmarî'senon pata'se' ya' anna tînaipontî'san tîrî'pî. Mîrîrî ye'nen anna wanî warayo'kon manni'kan pemonkon wîitîpono'san warantî aasa'manta ton pe tamî'nawîronkonya era'ma tanne. Mîrîrî warantî anna wanî, pemonkonyamî'ya moropai inserîyamî'ya nîrî era'ma tanne.

10 Cristo wenai epu'nen pe anna e'to' tarîron rumaka'pî annaya imaimu ekareme'to'pe annaya kai'ma. Mîrîrî wenai pakko pe warantî anna wanî sîrîrî. Tîise amîrî'nîkon kaane, epu'nen pe awe'kupîkon Cristo pemonkono pe awanîkon ye'nen. Tîise anna wanî a'tu'mîra tîwe'sanon pe, anna maimu pîinama pra anî'ya e'pai awanî. Tîise amîrî'nîkon e'kupî meruntî ke, ipîkku pe amaimukon wanî. Moropai anna wanî tamî'nawîronkon newanmîrîkon pe. Tîise amîrî'nîkon e'kupî tamî'nawîronkon napurîkon pe. Mîrîrî warantî eesenumenkakon anna pî'.

11 Tîise î' kai'ma awanî anna yarakkîrî ekaremekîuya sîrîrî. Sîrîrî tîpose anna e'taruma'tî ko'mannî'sa' man. Emi'nan pî' moropai tuna

aninnîpai anna e'to' pî'. Anna pon ton pra mararon ye'rî sa'ne, anna pon pe tîîse. Anna po'pîtî to'ya. Moropai morî pe anna ko'mamî pata'se' ton pra anna wanî.

¹² Moropai anna esenyaka'mapîtî taapî'ka'se mararî pra, anna yekkari yonpato'pe annaya kai'ma. Mîrîrî yai anna winîkîi imakui'pî pe teeseurîmasanon pî', morî pe anna wanî to' winîkîi. Mîrîrî warantî anna taruma'tî to'ya tanne, yapîtanîpî annaya, anna ekore'ma pra.

¹³ Anna pî' to' wo'ma'ta yai, to' maimu yuuku annaya morî pe, îri pe pra. Mîwîni tîîse anna kupî to'ya nura emurukuntîsa' poro pona tîpa'sen warantî. Moropai sîrîrî tîpose anna wanî to' pia nura warantî.

¹⁴ Tîîse mîrîrî warantî amîrî'nîkon yeppe'nî'to'peuya imenukayua pepîn tîîse ayunkon pe ayenupato'pîuya'nîkon unmukuyamî' warantî awanîkon ye'nen.

¹⁵ Innape Jesus kupî'pîya'nîkon pata pai tu'kankon ayenupatonkonya ayenupa'sa'kon tanne, tîîse ayunkon epu'tîya'nîkon e'pai awanî tiwin. Uurî neken wanî ayunkon pe, maasa pra e'mai' pe Jesus Cristo yekare ekaremekî'pîuya apî'nîkon innape ikupîkonpa.

¹⁶ Mîrîrî ye'nen uyeseru warantî ayeserukon yu'se wanî.

¹⁷ Mîrîrî wenai, uwakîri unmu Timóteo yarimauya sîrîrî aapia'nîkon. Mîîkîrî wanî unmu pe innape Jesus kupîtîpon pe moropai yairon pe awanî ye'nen. Mîîkîrî yarimauya apîika'tîi'nîkon, attîto'pe ayenpenatanî'se'nîkon uyeseru unkupî kupîkonpa. Î' kai'ma Cristo yekare

pî' pemonkonyamî' yenupauya tamî'nawîronkon soosikon tapi' ekareme'nen pe yarimauya.

¹⁸ Tiaronkon wanî amîrî'nîkon kore'ta mîi pe, innape akore'ta'nîkon uutî pepîn kai'ma.

¹⁹ Tîise itu'se Uyepotorîkon wanî ya, uutî ka'ne' pe amîrî'nîkon era'mapî'se. Mîrîrî yai erepansa' pe inkamoro mîi pe tîwe'sanon epu'tûuya. Î kupî to'ya teeseurîmakon yawîrî epu'tûuya, î' tîku'se pra, tîmaimukon pe neken to' eseurîma ko'mannîpî epu'tûuya.

²⁰ Maasa pra uyesa'kon pe Paapa ena ya, umaimukon ke neken eseurîman pepîn mîrîrî, tîise imeruntîri wenai Cristo maimu yawîrî ko'mannî, morî tîku'se.

²¹ Mîrîrî ye'nen uuiipî yai o'non ye'ka pe uuiipî yu'se awanîkon? Ayako'menkauya'nîkon teekore'mai ka'rî uuiipî yu'se awanîkon, umaimu yawîrî pra awanîkon ye'nen? Morî pe ka'rî uuiipî yu'se awanîkon, umaimu yawîrî awanîkon ye'nen?

5

Innape Jesus Ku'nenya Imakui'pî Kupî

¹ Akore'ta'nîkon imakui'pî kure'nan e'kupî ko'mannîpî yekare eta pî' wai. Inkamoro Paapa epu'nenan pepînya mîrîrî ye'ka kupî pepîn e'painon. Tîise eta pî' wai warayo' wanî akore'ta'nîkon tîyun no'pî tîmamaikîrî yarakkîrî tîwe'sen.

² Tîise o'non ye'ka pe mîrîrî ye'ka e'kupî tanne akore'ta'nîkon mîi pe awanîkon kai'ma awanîkon? Mîrîrî ye'ka e'ku'sa' pî' aweppepîkon pra awanîkon. Teesewankono'mai e'tî mîrîrî pî', ayonpakon

sa'mantasa' pî' eesewankono'makon warantî. Mîikîrî warayo' mîrîrî imakui'pî kupîtîpon, mîikîrî yenpa'katî akore'tapai'nîkon.

³ Uurî wai tarî akore'ta'nîkon pra miarî ayarakkîrî'nîkon eseurîmato'pe. Tîise apokonpe'nîkon wanî sîrîrî esenumenkato' ke î' kai'ma e'kupî'pî akore'ta'nîkon pî' esenumenka ye'nen. Cristo naipontî'pî pe wanî ye'nen, uurî esenumenkasa' wai î' kupî e'pai awanî pî' mîikîrî yarakkîrî, Uyepotorîkon Jesus maimu pe mîikîrî warayo', imakui'pî kupîtîpon yenpa'ka e'pai awanî.

⁴ Mîrîrî ye'nen î' pensa eemurukuntîkon yai, akore'ta'nîkon nîrî e'pai wai esenumenkato' ke. Uyepotorîkon Jesus Cristo wanî nîrî akore'ta'nîkon.

⁵ Mîikîrî meruntîri yai mîikîrî warayo' imakui'pî kupîtîpon rumakatî Makui yenya', itaruma'tîto'peiya inkupî'pî wenai. Mîrîrî wenai tîwe'taruma'tî epu'tî tîuya ya, awenpenatato'pe imakui'pî tînkupî'pî rumaka pî'. Mîrîrî warantî neken awenpenatasa' ya, Uyepotorîkonya pîika'tî tui'pî weiyu yaino ton pe.

⁶ Mîrîrî ye'ka pî' mî pe awanîkon e'pai pra man. Maasa epu'tîya'nîkon e'pai man. Mararon isa'moto' wanî ya, kîsere'na kore'ta, tamî'nawîrî isa'moiya e'painon. Mîrîrî warantî imakui'pî ku'sa' tiwinanya ya, tamî'nawîronkon amîrî'nîkon taruma'tîiya.

⁷ Mîrîrî ye'nen mîrîrî imakui'pî pe tîwe'sen yenpa'katî akore'tapai'nîkon imakui'pî ton pra, morî pe awanîkonpa. Mîrîrî warantî iku'tî, Judeuyamî'ya iku'pî'tî'pî warantî. Tewî'kon tapai isa'moto' mo'ka'pî to'ya moropai carneiro more

wî'pî to'ya, festa pî' to' e'to'pe. Maasa pra to' enpenatapî'tî'pî î' pensa tesanonkon piapai teepa'kato'kon pî'. Mîrîrî pî' to' atausinpa'pî kure'ne. Moropai manni' carneiro more wîisa' wanî warantî, Cristo wîisa' wanî'pî uurî'nîkon mo'kapa kai'ma imakui'pî piapai.

⁸ Mîrîrî ye'nen uurî'nîkon kore'tapai imakui'pî yenpa'kanpai'nîkon, morî pe atausinpanto'pe, amenan ko'mannîto' pî'. Cristo, uurî'nîkon ton pe aasa'manta'pî manni' pî' enpenatan pe yapurîpai'nîkon man, imakui'pî ton pra si'ma. Tîise penaron imakui'pî uyeserokon tîrumakai, yairon pe pu'kuru si'ma yapurîpai'nîkon man.

⁹ Manni' tiaron kaareta menuka'pîuya aapia'nîkon ta'pîuya apî'nîkon, manni'kan nura ku'nenan, se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî, warayo' yarakkîrî tîwe'sanon pokonpe awanîkon namai.

¹⁰ Mîrîrî ta'pîuya, tîise manni'kan Paapa epu'nenan pepîn piapai aatarimakonpa taasau'ya pra wai. Inkamoro wanî imakui'pî ku'nenan pe, se' tapairî wîri' yarakkîrî tîwe'sanon pe. Moropai tonpakon winîpai î' yu'se teeseka'nunkasanon pe, moropai ama'ye'kon pe tîwe'sanon pe, moropai mia' ke ikonekasa' yapurînenan pe. Inkamoro pî' eseurîmasa' pra wai to' kore'ta ko'mannî namai. Maasa pra inkamoro kore'tapai atariman ya, sîrîrî non yapai epa'kan e'painon, sa'mantan e'painon inkamoro pokonpe e'nî namai.

¹¹ Tîise tauya manni' apî'nîkon. Manni' ayonpakon, innape Jesus ku'nen taiya manni', tîise teseru tîise yairî pra. Iteseru wanî wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwe'sen pe, moropai

tiaronkon winîpai î' yu'se tîwe'sen pe kure'ne, moropai mia' ke ikonekasa' yapurînen pe, moropai teetînsen pe, moropai imakui'pî pe tiaronkon winîkî teeseurîmasen pe, moropai ama'ye' pe tîwe'sen pe. Mîikîrî ye'ka ayonpakon yarakkîrî awanîkon eserîke pra naatî. Ipokonpe si'ma ayekkarikon yonpaya'nîkon eserîke pra naatî. Atarimatî iipiapai.

¹²⁻¹³ Uurîya Paapa epu'nenan pepînon yeseru yako'menka eserîke pra man, tîise Paapaya neken inkamoro ye'kakon yako'menka. Tîise amîrî'nîkonya ayonpakon, innape Jesus ku'nenan yeseru yako'menka e'pai awanî. Maasa pra mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

—Mîikîrî warayo' imakui'pî kupîtîpono'pî yenpa'katî akore'tapai'nîkon *Dt 17.7; 19.19; 21.21; 22.21,24; 24.7*

—taasai'ya. Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî iku'tî.

6

Tonpakon Sa'namanenan Pepînon

¹ Amîrî'nîkon kore'ta, innape Jesus ku'nenan, ayonpakon wani' ya, asakî'ne inkamoro esiyu'pîti ya, î' ton pe inkamoro yari'ya'nîkon innape Jesus ku'nen pepîn ipîkku pe tîwe'sen juiz pia? Î' wani' awanî ye'nen moro inkamoro innape Jesus ku'nenan, Paapa pemonkonoyamî' pokonpe si'ma iteseru konekaya'nîkon pepîn?

² Epu'tiya'nîkon pra kin naatî, Paapa pemonkonoyamî'ya Paapa epu'nenan pepîn yeseru yako'menka kupî sîrîrî? Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî yako'menkaya'nîkon kupî ye'nen,

moriya sîrîrî mîrîrî îri pe ayonpakon e'to' konekaya'nîkon yuwatî.

³ Epu'tîya'nîkon pra kin naatî inserîyamî' yeseru yako'menka uurî'nîkonya? Mîrîrî yentai atako'menkan e'pai awanî tarî ko'mannîto' pî'.

⁴ Mîrîrî ye'nen anî' teesiyu'pî'sen wanî ya, Paapa epu'nen pe tîwe'sen menkatî î' rî mîîkîrî nîkupî'pî iteseru konekato'peiya. —Ipîkku pepîn mîîkîrî — tîkai pra ipî' maasa pra morî pe ikupîya Paapa epu'nenan pepînya ikupî yentai.

⁵ Akore'ta'nîkon manni' ayonpakon innape Jesus ku'nen ton pra kin nai mîrîrî ye'ka koneka ton? Mîrîrî pî' aweppepîkon eserîke pra naatî?

⁶ Moro awanî epu'tî pî' wai akore'ta'nîkon. Tîise amîrî'nîkonya ayonpakon yarî, moro iteseru konekapai tîise. Tîise yarîya'nîkon manni' ipîkku pe tîwe'sen juiz Paapa epu'nen pepîn pia mîîkîrîya iteseru konekato'pe kai'ma.

⁷ Mîrîrî warantî ayonpakon esiyu'pîtî wenai, yairî pra awanîkon esepu'tî. Imakui'pî kupîtîpono'pî wanî ya mîrîrî yapîtanîpîya'nîkon e'pai awanî, îri pe yarakkîrî tîwe'se pra. Ayama'runpatîpono'pî wanî ya, tîwî nîsi yarakkîrî awo'ma'tato' ton kîseporîi. Mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya, morî pe panpî' awanî.

⁸ Tîise mîrîrî warantî pra amîrî'nîkonya imakui'pî kupî. Moropai ayonpakon yama'runpaya'nîkon. Ayonpakon winîkîi mîrîrî kupî pî' aako'mamîkon, innape Jesus ku'nenan winîkîi.

⁹⁻¹⁰ Yairî awanî epu'tî pî' naatîi imakui'pî ku'nenanya tîiko'manto'kon ton eporî pepîn Paapa pia, tesa'kon pe mîîkîrî wanî pepîn. Î' yapîsî to'ya

pepîn iwinîpai. Teesenku'tîi pra e'tî inkamoro ye'kakon pî'. Maasa pra inkamoro wanî se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwe'sanon pe, moropai mia' ke ikonekasa' yapurînenan pe, moropai tiaronkon no'pî yarakkîrî tîwe'sanon pe, moropai warayo'kon yarakkîrî nura ku'nenan pe, moropai ama'ye'kon moropai î' yu'se teeseka'nunkasanon pe, moropai teetînsenon pe moropai imakui'pî pe tiaronkon winîkîi teeseurîmasanon pe moropai seru'ye' yenku'tîtonkon pemonkon yama'runpapa. Insamoro ye'kakonya î' yapisî pepîn tiwin kin Paapa winîpai, maasa pra Paapa wanî pepîn to' esa' pe.

¹¹ Pena amîrî'nîkon kore'ta tiaronkon wanî'pî mîrîrî warantî. Tîise mîrîrî imakui'pî anku'pî'pîkon rona'pî Paapaya morî pe awanîkonpa imakui'pî ton pra. Moropai mîrîrî neken kupî'pîiya pra, tîise tîmîrî ton pe awanîkonpa amo'ka'pîiya'nîkon, Uyepotorîkon Jesus Cristo sa'manta'pî wenai. Moropai Morî Yekaton Wannî, Paapa winîpainon wenai morî pe akoneka'pîiya'nîkon.

Î' Kai'ma Paapa Ton Pe Uyesa'kon Yapurîto'

¹² Tiaronya taa upî': —Tamî'nawîrî anku'pai e'to' kupîuya eserîke awanî imakui'pî pe pra. Mîrîrî pî' tauya ipî': —Inna seru' pepîn, tamî'nawîrî ikupîya, tîise yai pra mîrîrî wanî pepîn morî panpî' amîrî ton pe. Moropai tiaronya taa upî': —Î' rî kupîuya e'painon itu'se wanî pîkîrî, î' wani' pra awanî. Mîrîrî pî' tauya sîrîrî: —Inna, seru' pepîn. Tîise mîrîrî ena tîrîuya pepîn e'painon uyentai.

¹³ Yai pra nura ku'nen wanî imakui'pî tînkupî'pî anwapu'tîpai moropai umaimu yuukuiya see

warantî: —Yekkari wannî wanî Paapa nîkupî'pî pe ena'to'pe. Moropai uro'takon wanî uyekkarikon yense' pe Paapa nîkupî'pî pe. Mîrîrî ye'nen î' rî enapîuya, itu'se uurî e'to' pîkîrî, î' wani' pra awanî. Mîrîrî pî' tauya sîrîrî: —Inna, seru' pepîn. Mîrîrî to'pe ikupî'pî Paapaya, tîise mîrîrî yaretî'kaiya kupî sîrîrî sa'nîrî. «Tîise uyesa'kon yaretî'kaiya pepîn.» Uyesa'kon ku'sai'ya pra man nura ku'to'pe uyonpakon yarakkîrî. Moropai se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî e'nîto'pe iku'sai'ya pra man. Tîise ukupî'pîiya'nîkon Uyepotorîkon yapurîto'pe, moropai Uyepotorîkonya uyesa'kon yapurîto'pe tîmîrî ton pe.

¹⁴ Mîrîrîto'pe uurî'nîkon pîmî'sa'ka Paapaya, Uyepotorîkon pîmî'sa'ka'pî tîuya warantî tîmeruntîri ke.

¹⁵ Epu'tîya'nîkon pra kin naatî, Cristo piawon pe e'nî ye'nen, itesa' waikatoi pe uyesa'kon wanî, manni' pemonkon waikatoi pe itemekon wanî manni' warantî? Mîrîrî warantî si'ma Cristo waikatoi pe tîwe'sen mo'kauya e'painon, manni' wîri' se' tapairon yarakkîrî e'to'pe? Mîrîrî kupîuya pepîn e'painon tiwin kin.

¹⁶ Moropai epu'tîya'nîkon pra kin naatî, warayo' e'sa' ya se' tapairon wîri' yarakkîrî tiwin to' ena sa'nîrî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' yawîrî? Taasai'ya see warantî:

—Inkamoro asakî'nankon ena tiwin to' esa', sa'nîrî to' wanî ye'nen *Gn 2.24*

—taasai'ya.

¹⁷ Mîrîrî warantî anî' wanî ya Uyepotorîkon yarakkîrî tîwe'sen pe, mîikîrî wanî nîrî yarakkîrî. Mîikîrî Uyepotorîkon yarakkîrî uyekatonkon wanî tiwin.

18 Mîrîrî ye'nen se' tapairî wîri' yarakkîrî tîwe'se pra e'tî. Maasa pra tiaron imakui'pî kupîya'nîkon ya ayesa'kon e'taruma'tî pepîn. Tîise se' tapairî wîri' yarakkîrî awanîkon ya, aawarîrî'nîkon ayesa'kon taruma'tîya'nîkon mararî pra, tiaron imakui'pî yentai.

19 Mîrîrî ayesa'kon wanî epu'tîya'nîkon pra kin naatî? Paapa Yekaton ko'manto' pe awanî. Moropai Paapa winîpaino pe awanî. Mîrîrî ye'nen aawarîronkon pe awanîkon pepîn mîrîrî.

20 Tîise tîmîrî pe Paapaya amîrî'nîkon yenna'pî. Moropai aye'ma'pîiya'nîkon pakî'nan pona tînu sa'mantato' ke tîmîrî ton pe. Mîrîrî ye'nen Paapa yapurî pe ayesa'kon yapurîya'nîkon epu'tî.

7

Tîino'pîtasenon Panamato'

1 Tarîpai uyekaranmapoto'ya'nîkon pî' ayeurîmauya'nîkon sîrîrî. Inna seru' pepîn warayo' no'pîta pra awanî ya, morî pe awanî.

2 Tîise tu'ke imakui'pî ku'to' moro awanî. Mîrîrî namai, se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî awanî namai, warayo' no'pîta e'pai awanî, aako'manto'pe tîno'pî yarakkîrî. Moropai mîrîrî warantî nîrî wîri' etinyoma e'pai awanî tînyo yarakkîrî aako'manto'pe.

3-4 Mîrîrî ye'nen warayo' ino'pîta'pî ko'mamî e'pai awanî morî pe tîno'pî yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen warayo'ya —Uno'pî yarakkîrî e'pai pra wai —taa eserîke pra awanî. Maasa pra imîrî pe awanî ye'nen. Mîrîrî warantî nîrî wîri'ya —Unyo yarakkîrî

e'pai pra wai —taa eserîke pra awanî. Maasa pra imîrî pe awanî ye'nen.

⁵ Mîrîrî ye'nen inkamoro etî'nînma pepîn tînyo yarakkîrî moropai tîno'pî yarakkîrî, — Ayarakkîrî e'pai pra wai —tîkai pra. Tîise sa'nîrî tîwe'to'kon mî'pannîpî e'pai awanî, itu'se tîwanîkon ya. Inkamoro eseta e'pai awanî tîweiyukon ton tîku'ne'tîi teepîremakon pî' taatapisîkonpa. Mîrîrî iku'sa' tîuya'nîkon tîpo, inî'rî morî pe to' ena tîno'pî yarakkîrî. Maasa pra yapîtanîpî to'ya eserîke pra awanî ya, Makuiya imakui'pî kupî to'ya emapu'tî. Mîrîrî namai sa'nîrî to' ena e'pai awanî, tîno'pî yarakkîrî.

⁶ Mîrîrî warantî esenumenkato' pî' tauya sîrîrî, ikupîkonpa ayaipontîuya'nîkon pepîn.

⁷ Uurî pia morî pe awanî, tamî'nawîronkon wanî ya uurî warantî, ino'pî ton pra. Teuren tîise tiwin pî' e'nî tanne, Paapaya uyeserukon ton tîisa' mîrîrî. No'pîtanto' yeseru ton tîrîiya tiaronkon pia moropai ino'pî pra ko'mannî yeseru ton tîrîiya tiaronkon pia.

⁸ Tarîpai eseurîma sîrîrî maasaronkon ino'pî pînon pî', moropai inyo isa'manta'san pî'. Tauya, morî pe awanî e'painon tîino'pîtai pra aako'mamîkon ya, uurî warantî.

⁹ Tîise yapîtanîpîya'nîkon eserîke pra awanîkon ya, moriya ano'pîtatî. Maasa pra morî pe awanî aano'pîtakon ya, pînîn pî' aako'mamîkon yentai, ano'pîkon yarakkîrî aako'mamîkonpa.

¹⁰ Tarîpai eseurîma sîrîrî manni'kan ino'pîta'san pî' moropai etinyoma'san pî'. Sîrîrî tauya manni'

uwini̇painon pepiṅ tise Uyepotorikon wini̇painon unkuipikon ton pe inekaremeki'pi.

11 Wiri' etinyoma'piya tino rumaka eserike pra awani. Irumakasai'ya ya, tiwinsari aako'mami e'pai awani, tiaron yarakkiri tiwe'se pra. Miiwini pra awani ya, tino yarakkiri tiiko'manto'pe etina'paka e'pai awani. Moropai warayo' ino'pita'piya tino'pi rumaka eserike pra awani.

12 Tari'pai tauya siriri tiaronkon pi'. Uyepo-torikonya taasa' pra man tari tiwanai ya, tise uuriya taa siriri. Manni' warayo' innape Jesus ku'nen, miikiri no'pi wanai ya innape Jesus ku'nen pe pra, tise mori pe to' ko'mami ya sa'niri, inyoya irumaka eserike pra awani.

13 Moropai wiri' innape Jesus ku'nen, inyo wanai ya innape Jesus ku'nen pe pra, tise inkamoro ko'mami ya mori pe, ino'piya irumaka eserike pra awani.

14 Maasa pra miikiri warayo' innape Jesus ku'nen pepin miikiri pirema Paapaya innape Jesus ku'nen pe ino'pi wanai wenai. Moropai tiaron warayo' innape Jesus ku'nen miikiri no'pi wanai innape Jesus ku'nen pe pra. Tise Paapaya ino'pi pirema, innape Jesus ku'nen pe inyo wanai wenai. Tise miriri waranti pra awani ya, mori pe miikiri munkiyami' wanai pepin Paapa yakkiri, ipemonkono pe pra to' wanai ye'nen. Tise tipemonkono pe inyo wanai wenai, Paapaya to' pirema, to' ko'mannipiya mori pe.

15 Miriri ye'ka pe pra awani ya, miikiri warayo' innape Jesus ku'nen pepin wanai ya, iko'manpai pra innape Jesus ku'nen tino'pi yakkiri, moropai wiri' innape Jesus ku'nen

pepîn wanî ya, iko'manpai pra tînyo innape Jesus ku'nen yarakkîrî, moriya tîwî eepa'ka. Mîrîrî warantî eepa'ka'pî ya, î' wani' pra man. Yarakkîrî pu'kuru aako'mamî e'pai pra awanî. Maasa pra uurî'nîkon yanno'pî Paapaya morî pe ko'mannîto'pe tîwanmîra, tîno'pî ke, tînyo ke.

¹⁶ Tîise innape Jesus kupîiya pra tîise, yarakkîrî aako'mamî ya, î' pensa innape Jesus kupî anyoya epu'tîya pra nai. Yai pra innape ikupîiya awenai. Moropai warayo' î' pensa innape Jesus kupî mîikîrî ano'pîya epu'tîya pra nîrî nai. Yai pra innape ikupîiya awenai. Mîrîrî ye'nen ayu'se awanî ya, yarakkîrî ako'mankî.

Paapa Maimu Yawîrî Neken

Ayaserukon Miakanmatî

¹⁷ Akaisarî'nîkon tiwin pî' si'ma mîrîrî Uye-potorîkon nîtirî'pî aapia'nîkon yawîrî ikupî pî' ako'mantî. Moropai o'non ye'ka pe awanî'pîkon pena Paapaya ayannokon yai, mîrîrî warantî ako'mantî. Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon yenupa'pîuya soosikon kaisarî.

¹⁸ Mîrîrî ye'nen anî' wanî ya, Judeuyamî' yeseru yawîrî tîmere pi'pî pottî ya'titîpon wanî ya innape Jesus kupîiya rawîrî, mîrîrî warantî rî aako'mamî e'pai awanî, Judeu pe awe'to' tenonse pra. Mîrîrî warantî nîrî anî' wanî ya, Judeuyamî' yeseru yawîrî pra Paapaya tanno rawîrî, mîrîrî warantî aako'mamî e'pai awanî, tîmere pi'pî pottî ta'tî pra.

¹⁹ Maasa pra mîrîrî ye'kaya î' kupî pepîn mîito'pe. Judeuyamî' yeseru ya' awanî ka'rî, kaane, tîise î' e'pai awanî innape Paapa maimu yawîrî aako'mamî e'pai awanî.

20 Mîrîrî ye'nen tiwin pî' si'ma o'non ye'ka pe awanî'pîkon pena Paapaya ayannokon yai, mîrîrî yawîrî ako'mantî.

21 Pena Paapaya ayanno ya, to' poitîrî pe kin awe'sa' pra nan? Moriya ako'mankî to' poitîrî pe. Î' wani' awanî pepîn. Tîise î' pensa to' poitîrî pe pra eenato' weiyu erepamî ya, moriya epa'kakî.

22 Maasa pra tesa' kenankon inkamoro yanno Uyepotorîkonya ya, tarîpai inkamoro wanî Paapa pia itesa' pra. Maasa pra Paapaya to' mo'kasa' ye'nen, imakui'pî piapai. Mîrîrî warantî tesa' kenankon pepînon wanî mîrîrî Paapa pia ipoitîrî pe.

23 Maasa pra tamî'nawîronkon amîrî'nîkon ye'masa' Paapaya sîrîrî, se' kaisarî. Mîrîrî ye'nen Paapa maimu yawîrî ako'mantî imîrî pe awanîkon ye'nen, tiaron pemonkono pe pra.

24 Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', tiwin pî' si'ma akaisarî'nîkon o'non ye'ka pe awanî'pîkon ayanno'pîkon Paapaya yai, mîrîrî yawîrî ako'mantî.

Inyo Isa'manta'san Pî' Moropai Maasaronkon Pî' Paulo Eseurîma

25 Tarîpai tauya sîrîrî maasaronkon pî'. Uyepotorîkon winîpainon pepîn tîise uurî esenumenkato' sîrîrî. Tîise innape eseurîmato' kupîya'nîkon eserîke awanîkon, maasa pra yairî tîwe'sen uku'sa' Uyepotorîkonya, tî'noko'pî pe uyera'masai'ya wenai.

26 Mîrîrî ye'nen uurî esenumenkato' wanî warayo' ko'mamî e'pai awanî, tîwanî manni' warantî. Maasa pra ko'mannîto' wanî sa'me mîito'pe.

27 Tîise amîrî wanî ya tîno'pî ke, ano'pî yarakkîrî teeturumakai pra e'kî. Tîise ino'pî pra awanî ya, moriya ako'mankî ino'pî pra.

28 Tîise aano'pîtasa' ya, mîrîrî wanî pepîn imakui'pî pe. Moropai maasaron wîri' etinyoma ya, mîrîrî nîrî wanî pepîn imakui'pî pe. Tauya sîrîrî maasa pra amîrî'nîkon anpîika'tîpai wanî ye'nen, sa'me ino'pîta'san ko'manto' yeseru wanî ye'nen, mîrîrî warantî ayaserukon wanî namai.

29 Uyonpayamî' î' ankapai e'to' pî' tauya sîrîrî. Tîiko'manse pu'kuru pra ko'mannîto' ataretî'ka pe man. Mîrîrî ye'nen tîno'pî ke awanîkon ya, mîikîrî pî' neken kîsenumenkati. —Paapa pata'se' ton pra man —tîkai pra e'tî.

30 Moropai esewankono'manto' erepansa' ya upona'nîkon, mîrîrî pî' neken kîsenumenkati. Moropai aatausinpato'kon erepansa' ya, ipîkku pe mîrîrî pî' neken kîsenumenkati. Maasa pra ipatîkarî aako'mamî pepîn. Moropai ayemannekon ton yenna pî' kîsenumenkai ipîkku pe. Maasa pra mîrîrîkon wanî taataretî'kasen pe.

31 Mîrîrî ye'nen ipîkku pe tamî'nawîrî sîrîrî pata yemanne pî' kîsenumenkati. Maasa pra tamî'nawîron sîrîrî pata po tîwe'sanon ataretî'ka kupî sîrîrî. «Mîrîrî ye'nen ipîkku pe Paapa yapurî pî' ko'manpai'nîkon.»

32 Tu'kan esenumenkato' winîpai amîrî'nîkon anpîika'tîpai wanî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen warayo' ino'pî ton pîn mîikîrî esenumenka Uyepotorîkon ton pe teesenyaka'ma pî' maasa pra anapurîpai tîwanî ye'nen.

33 Tîise warayo' tîno'pî kenan esenumenkato'

wanî tu'ke, sîrîrî non po tîlko'manto' yeseru pî'. Mîrîrî kupîiya, maasa pra tîno'pî anapurîpai tîwanî ye'nen.

³⁴ Mîrîrî ye'nen mîikîrî esenumenkato' wanî asakî'ne kaisari. Eesenumenka tarî tîlko'manto' yeseru pî' moropai esenumenka Uyepotorîkon ton pe eesenyaka'mapai tîwanî pî'. Mîrîrî warantî nîrî wîri'sanyamî' wanî. Manni'kan inyo isa'manta'san moropai inyo pînon, inkamoro esenumenka Uyepotorîkon ton pe teesenyaka'makon pî', tiaron pî' teesenumenkai pra. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî to' eturumaka Uyepotorîkon yenya' eesenyaka'mato' kupîkonpa. Tîise manni'kan wîri'sanyamî' tînyo kenankon inkamoro esenumenka sîrîrî pata po tîlko'manto'kon yeseru pî'. Maasa pra tînyokon anapurîpai tîwanîkon ye'nen.

³⁵ Mîrîrî warantî tauya sîrîrî amîrî'nîkon pî' maasa pra amîrî'nîkon anpîika'tîpai wanî ye'nen. —Sîrîrî warantî iku'tî —tauya pepîn. Tîise yairon kupîya'nîkon yu'se wanî. Moropai Uyepotorîkon esenyaka'mato' kupîkonpa itenya' eeturumakakon yu'se wanî, tu'ke teesenumenkai pra.

³⁶ Taawasirî pî' —Ayarakkîrî uuno'pîta —taasa' warayo'ya tîpo, aako'mamî ya ino'pî pe pra moropai mîrîrî pî' esenumenka yairî pra tîwanî pî', maasa pra taasa' tîuya yawîrî ikupîiya pepîn. Moropai kure'ne esenumenka ya tawasirî yarakkîrî tîwanî pî', aano'pîta e'pai awanî. Maasa pra yapîtanîpîiya yentai awanî ye'nen. Mîrîrî kupîiya ya, imakui'pî pe awanî pepîn. Morî pe awanî, aano'pîta ya.

37 Tîise tawasirî yarakkîrî tîwanî pî' eesenu-menka pra awanî ya, ino'pîtapai pra tîwanî ye'nen, î' wani' awanî pepîn, tamî'nawîrî yapîtanîpîiya ya. Imakui'pî kupîiya pepîn mîrîrî.

38 Tarîpai manni' tîino'pîtasen no'pîta ya, imakui'pî pe awanî pepîn, tîise morî pe awanî. Moropai manni' tîino'pîtasen pepîn ko'mamî ya ino'pî pra, î' wani' awanî pepîn nîrî. Mîrîrî wanî morî pe panpî', maasa pra ino'pî ton pra awanî ye'nen.

39 A'kî, wîri' tînyo kenan ko'mamî e'pai awanî tînyo yarakkîrî, enen tînyo wanî pîkîrî tîrumakai pra. Tîise tiaron pensa tînyo sa'mantasa' tîpo, mîikîrî eturumaka tiwinsarî, inyo pra. Mîikîrî ko'mamî itu'se tîwanî pîkîrî. Etinyomapai tîwanî ya, eetinyoma e'pai awanî, innape Jesus ku'nen yarakkîrî.

40 Tîise uurî pia eetinyoma pra awanî ya, morî pe panpî' aako'mamî e'painon mîrîrî warantî rî. Sîrîrî uurî esenumenkato' neken pepîn, tîise uurî pia mîrîrî warantî nîrî Morî Yekaton Wannî esenu-menka.

8

Mia' Ke Ikonekasa' Pia To' Nîtirî Entamo'kanto'

1 Tarîpai eseurîmato' mo'tanîpîuya sîrîrî. Eseurîma sîrîrî mia' ke ikonekasa' pia to' nîtirî'pî entamo'kanto' yanî eserîke awanî pî', kaane ka'rî. Mîrîrî pî' taaya'nîkon manni' warantî, tamî'nawîrî uurî'nîkon, innape iku'nenanya epu'tî pî' man, innape iku'nenan pepînya epu'tî yentai. „Mia' ke ikonekasa' nama pepîn. Mîrîrî ye'nen to' nîtirî'pî entamo'kanto' yanî ya, î' wani' awanî pepîn, imakui'pî pe awanî pepîn.„ Tîise mîrîrî

esenumenkanto' wanî pîika'tîton pe pra, tîise mîi pe uurî'nîkon ku'nen pe. Tîise morî pe panpî' e'sa'naman yeseru wanî mîrîrî, tiaronkon pîika'tîto'pe, maasa pra to' sa'nama wenai.

² Anî' esenumenka ya, î' epu'nen pe tîwanî kai'ma, tîise tamî'nawîrî epu'tîiya pepîn, î' anepu'pai tîwanî.

³ Tîise anî' Paapa yapurînen wanî ya, innape epu'tîiya, î' kai'ma tîiko'mamî tonpakon yarakkîrî. Moropai mîrîrî era'ma Paapaya tîwakîri pe.

⁴ Mîrîrî ye'nen mîrîrî entamo'kanto' mia' ke ikonekasa' pia to' nîtîrî'pî yanî pî' apanamauya'nîkon sîrîrî. Mîrîrî mia' ke ikonekasa' wanî anî' pe pra rî epu'tî man. Tîiko'mansen pe pra awanî. Tîise tiwinan moro awanî, Paapa neken epu'tî man.

⁵ Tîise taa to'ya, tu'ke paapayamî' wanî, ka' po tîwe'sanon moropai non po tîwe'sanon. Moropai tu'ke yepotorî wannîyamî' wanî taa to'ya, tîise to' esenku'tîsa'.

⁶ Tîise uurî'nîkon pia Paapa wanî epu'tî man tiwinan neken. Mîikîrî wanî uyunkon pe moropai mîikîrîya tamî'nawîron koneka'pî. Mîrîrî ye'nen mîikîrî ton pe uurî'nîkon ko'mamî. Moropai epu'tî man tiwin Uyepotorîkon wanî, mîikîrî Jesus Cristo. Moropai mîikîrî wenai tamî'nawîron ekoneka'pî. Mîrîrî ye'nen mîikîrî wenai uurî'nîkon ko'mamî sîrîrî.

⁷ Tîise tamî'nawîronkon innape iku'nenanya mîrîrî epu'tî pra awanî. Tiaronkon esenumenka sîrîrî tîpose penaro' tesorukon pî'. Entamo'kanto' wanî mîikîrî mia' ke ikonekasa' pia itîisa' pe yapurîto'pe kai'ma to' esenumenka. —Mîrîrî

ye'nen entamo'kanto' yanîuya ya, mîrîrî yapurîuya imakui'pî pe –taa to'ya. Mîrîrî wenai ne'ne' pe to' esenumenkato' kupîiya, maasa pra imakui'pî pe awanî kai'ma, yanî to'ya ye'nen.

⁸ Tîise uurî'nîkon pia entamo'kanto' wenai pra Paapaya uurî'nîkon yapisî. Yansa'nîkon ya, mîrîrî yansa' wenai morî panpî' e'nî pepîn Paapa pia. Moropai yansa' pra awanî ya, mîrîrî warantî rî morî panpî' e'nî pepîn.

⁹ Mîwîni tîise, tîwarî e'tî mîrîrî yansa'ya'nîkon pî', yansa'ya'nîkon pra awanîkon pî'. Teesenumenkato'kon yawîrî pra, imakui'pî ya' tiaronkon a'tu'mîra tîwe'sanon ena emapu'tîya'nîkon namai, tîwarî e'tî.

¹⁰ Anî' wanî ya a'tu'mîra tîwe'sen, mîkîrîya amîrîya î' kupî era'ma, î' wani' awanî pepîn kai'ma iku'sa'ya epu'tî'ma. Mîrîrî ye'nen mîkîrî wanî awarantî anku'pai, mia' ke ikonekasa' pia to' nîtîrî'pî ananpai awanî.

¹¹ Mîrîrî warantî mîkîrî ayonpa a'tu'mîra tîwe'sen ataka'ma emapu'tîya. Î' wanî yairî, î' wanî yairî pra epu'tîya pra eena ikupîya. Manni' ayonpa, imîrî ton pe Cristo sa'mantasa' tanne, imakui'pî ya' eena emapu'tîya.

¹² Sîrîrî warantî mîrîrî yanî ayonpaya emapu'tîya, yairî pra awanî kai'ma teesenumenka ye'ka pe, moropai mîrîrî wenai, ne'ne' pe eesenumenkato' kupî pî' aako'mamî ya, moriya imakui'pî kupîya mîrîrî Cristo winîkî.

¹³ Moriya uurî pia mîrîrî entamo'kanto' wenai, imakui'pî ya' uyonpa ena emapu'tîuya ya, inî'rî mîrîrî ye'ka pî' entamo'ka pepîn, imakui'pî kupî

uyonpaya emapu'tiuya namai.

9

Teseru Pi' Paulo, Jesus Naipontí'pí Eseuríma

¹ Uyaipontínen ton pra man, tîise Paapaya neken uyaipontí. Mírîrî wenai, uuríya kin í' kupí pepín e'painon, í' wanî yairí epu'tiuya pikîrî? Jesus naipontí'pí pepín kin uurí? Inna, inaipontí'pí pe wanî, maasa pra Uyepotorîkon Jesus era'matípon uurí. Moropai amîrî'nîkon wanî innape iku'nenan pe, uyepotorî ton pe esenyaka'ma'pí wenai.

² Teuren tiaronkonya Jesus naipontí'pí pe ukupí pepín. Tîise amîrî'nîkonya ukupí maasa pra innape uku'sa'ya'nîkon ye'nen. Innape Jesus naipontí'pí pe wanî esepu'tí aronne, maasa pra Jesus yapisí'píya'nîkon ayesa'kon pe, umaimu wenai.

³ Tiaron pensa Jesus naipontí'pí pe pra uku'sa' tiaronkonya yai, inkamoro maimu yuukuuya mîrîrî warantí.

⁴ Jesus naipontí'pí pe wanî ye'nen, í' rî tîrî to'ya ya uupia, uwuku ton tîrî to'ya moropai uyo' ton tîrî to'ya esenyaka'ma tanne, yapisíuya pepín kin e'painon? Kaane, yapisíuya e'painon, tiaronkon Jesus naipontí'sanya yapisí warantí.

⁵ Moropai ino'pítapai esenumenka ya, innape Jesus ku'nen wîrî' yarakkîrî upîkîrî yaríuya pepín e'painon? Inna, yaríuya e'painon, tiaronkon Jesus naipontí'sanya iku'sa' warantí, moropai Jesus ya'mi'san warantí, moropai Pedro warantí.

⁶ Yai pra uurí moropai Barnabé, anna neken esenyaka'ma kin e'painon anna yekkari yonpato'pe

annaya? Kaane, awinîpai'nîkon yapisî annaya e'painon, Jesus naipontî'san pe anna wanî ye'nen.

⁷ O'non pata kin surara pe tîwe'sen esenyaka'ma yekare eta'pî anî'ya tekkari ton yonpapa. Tekkari yepe' ton pî' eesenyaka'masa' pra man. Manni' warayo' tekkari ye' ton pîmîtiponya tînpîmî'pî yeperu enapî pepîn kin e'painon? Kaane, enapîiya, teesenyaka'ma'pî yepe' pe. Moropai tiaron, paakayamî' esa' pe tîwe'sen, mîîkîrîya to' manatî yekku mo'ka pepîn e'painon, tîwuku ton? Kaane, imo'kaiya, itepe' pe.

⁸ Mîrîrî ye'nen warayo'kon maimu pî' neken eseurîma pepîn sîrîrî. Tîise moro man penaro' Moisés nurî'tî nekaremekî'pî Paapa maimuya taasa' mîrîrî warantî.

⁹ Taasai'ya man see warantî:

—Trigo pikka pî' ayekîn paaka
yenyaka'maya'nîkon tanne,

inta kewa'tîtî. Tîwî trigo yonpa tekkarikon yon-
paiya *Dt*
25.4

—taasai'ya man. Mîîkîrî paaka neken pî' Paapa eseurîma naka sîrîrî?

¹⁰ Anna pî' ka'rî eeseurîma sîrîrî? Inna, anna, teesenyaka'masanon pî' taiya sîrîrî. Manni' teesenyaka'masen ipîmî pî' moropai mîîkîrî iteperu mo'kanen inkamoro esenyaka'ma tîmîrî'nîkon ton itonpa mo'kakonpa kai'ma.

¹¹ Mîrîrî warantî mîîkîrî ipîmîtiponya ipîmî warantî, itekare ekaremekî'pî annaya akore'ta'nîkon. Mîrîrî yepe'pî warantî awinîpai'nîkon antîrîkon anapi'pai anna wanî sîrîrî, anna yekkari yennato' ton.

¹² Tiaronkon, Paapa ton pe teesenyaka'masanonya awinîpai'nîkon antîrîkon yapisî tûuya'nîkon nîmîkî tekkarikon yennato' ton. Mîrîrî warantî annaya nîrî yapisî nîmîkî pepîn kin e'painon? Inna, awinîpai'nîkon yapisî annaya e'painon.

Awinîpai'nîkon yapisî annaya e'pai tîise, yapisî annaya pra man. Tîise tamî'nawîrî yapîtanîpî'pî annaya. Mararî pra anna esenyaka'ma'pî anna yekkari yennato'pe, Cristo maimu ekaremekî annaya tanne. Mîrîrî kupî'pî annaya, maasa pra mîrîrî itekare ekaremekî annaya manenpaiya namai.

¹³ A'kî, epu'nenan amîrî'nîkon, epîremanto'yewî' ta teesenyaka'masanon tekkarikon yonpa mîrîrî teesenyaka'mato'kon winîpai. Moropai epu'nenan nîrî amîrî'nîkon, manni'kan tînpo'tîkon pe pemonkonyamî' nenepî'san po'tînenanya tiyo'kon ton mo'ka, mîrîrî to' nenepî'pî yonpa.

¹⁴ Mîrîrî warantî nîrî, Uyepotorîkonya ta'pî manni'kan imaimu ekareme'nenanya tekkarikon ton yapisî e'painon, innape imaimu ku'nenan winîpai.

¹⁵ Tîise sîrîrî tîpose, mîrîrî warantî e'sa' pra wai. Moropai mîrîrî ye'ka anesa'pai wanî pî' kaareta menukauya pepîn sîrîrî aapia'nîkon. Maasa pra anî' pî' î' tesa'se pra esenyaka'ma pî' atausinpa kure'ne. Mîrîrî ye'nen mîrîrî uyeseru mo'ka anî'ya tîrîuya pepîn. Iwan pî' uusa'manta e'pai awanî, uyepe' ton anesa'pai wanî yentai. Maasa pra epe'mîra Cristo maimu ekaremekî pî' atausinpa mararî pra.

¹⁶ Tîise mîrîrî Cristo yekare ekaremekîuya pî' mîi pe atapurî pepîn sîrîrî. Maasa pra itu'se

wanî yawîrî ikupîuya pepîn sîrîrî. Tîise unkupî ton pe uyepotorîya itîisa' wenai, ikupîuya. Maasa pra mîrîrî e'pîika'tînto' yekare ekaremekîuya pra awanî ya, “ekenne” tauya e'painon, Paapaya utaruma'tî e'painon.

¹⁷ Tîise uuwarîrî uurî esenyaka'mato'pe wanî ya, itu'se wanî yawîrî, moriya itepe'pî nîmîkîuya e'painon. Tîise sîrîrî esenyaka'mato' Paapa nîtîrî'pî unkupî ton pe. Mîrîrî ye'nen itu'se e'to' yawîrî pra, tîise itu'se Paapa e'to' yawîrî ikupîuya.

¹⁸ Mîrîrî ku'sau'ya wenai î' ye'ka see itepe'pî yapisîuya e'painon? Anî' nîtîrî yapisîuya pepîn. Î' yapisîuya e'pai tîise, î' tesa'se pra awinîpai'nîkon, itekare ekaremekî pî' uuko'mamî. Mîrîrî ye'ka ekaremekîuya ye'nen, taatausinpai pu'kuru wanî. „Maasa pra ikupîuya Cristoya uyaipontî'pî iku'to'peuya yentai.»

¹⁹ Uurî wanî uyesa' tîwe'sen ton pra, tîise tamî'nawîronkon pemonkonyamî' poitîrî pe e'kupî. Î' rî kupîuya e'painon itu'se e'to' pîkîrî, teuren ikupîuya pepîn, maasa pra inkamoro kore'ta tu'ke panpî' pemonkonyamî'ya innape Cristo maimu kupî yu'se wanî ye'nen.

²⁰ Mîrîrî ye'nen Judeuyamî' kore'ta wanî yai, to' warantî wanî'pî. To' yeseru kupî'pîuya, maasa pra inkamoroya innape ikupî yu'se wanî ye'nen. Tîise uuwarîrî wanî ya, to' yeseru Moisés nurî'tî nekaremekî'pî yawîrî uuko'mamî pepîn. Tîise to' kore'ta wanî ya, to' yeseru yawîrî uuko'mamî to' pokon pe. Maasa pra inkamoroya innape Jesus kupî yu'se wanî ye'nen.

²¹ Mîrîrî warantî nîrî, Judeuyamî' pepîn

kore'ta wanî ya, Moisés yeserurî'pî yawîrî pra, inkamoro Judeuyamî' pepîn warantî. Maasa pra inkamoroya innape nîrî itekare kupî yu'se wanî ye'nen. (Mîrîrî kupîuya yai, Paapa maimu yawîrî pra wanî pepîn tauya tîise, imaimu yawîrî wanî maasa pra Cristo poitîrî pe wanî ye'nen.)

²² Moropai tiaronkon a'tu'mînan, mararî Cristo maimu epu'nenan inkamoro kore'ta wanî ya, to' yeseru warantî uyeseru wanî, to' yewankono'mauya namai. Maasa pra inkamoro ena yu'se wanî ye'nen meruntî ke panpî'. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon kore'ta wanî ya, inkamoro yeseru kupîuya, inkamoro yonpakon pîika'tîto'peuya. —Aka, yairî pra iteseru wanî —taa to'ya namai, ikupîuya.

²³ Mîrîrî kupîuya tamî'nawîrî maasa pra Cristo yekare eta tamî'nawîronkonya yu'se wai. Moropai inkamoro pokonpe Cristo winîpainon morî pu'kuru yapi'to'peuya, mîrîrî kupîuya.

²⁴ A'kî, epu'nenan amîrî'nîkon. To' eka'tunto' ya' tamî'nawîronkon teeka'tunsenon eka'tumî ikî'pî winîkîi. Tîise tamî'nawîronkonya to' nîtîrî yapisî pepîn. Maasa pra yairî pra inkamoro eka'tumî. Tîise manni'kan neken, yairî teeka'tunsananya to' nîtîrî yapisî. Mîrîrî warantî, morî pe ako'mantî Paapa nîtîrî yapisîkonpa. Yairî awanîkonpa Cristo maimu yawîrî ako'mantî.

²⁵ A'kî, tamî'nawîronkon manni'kan pemonkonyamî' tiaronkon yentai meruntî ke awanîkonpa. Teeka'tumîkonpa ekoneka, î' tiaron tîku'se pra, tiwinan kupî pî' to' ko'mamî. Maasa pra mîrîrî ku'sa' tîuya'nîkon tîpo, tiaronkon yentai to' e'sa' ya, to' napisî ton moro awanî mîrîrî,

aro' pe. Tîise mîrîrî to' napsî'pî ko'mamî pepîn ipatîkarî. Tîise morî pe uurî'nîkon ekoneka sîrîrî non po, tiwin pî' si'ma Paapa yeseru pî' taatapi'se, uyarakkon, aro' yapi'to'pe'nîkon, ipatîkarî tîlko'mansen.

²⁶ Mîrîrî ye'nen uurî eka'tumî pepîn se' tapairî. Tîise ito'sarî eka'tumî manni' warayo' teeka'tunto' kî'pî ya' teeka'tunsen warantî. Moropai uurî wanî manni' warayo' se' tapairî î' pa'tîpî'sen warantî pra, tîise uuko'mamî morî pe tepu'se.

²⁷ Mîrîrî ye'nen tesa' ye'tîno'pîiya ne'ne' epu'tî tûuya namai, manni' warantî uurî etî'nînma morî pe, imakui'pî kupîya namai. Maasa pra tiaronkon pî' mîrîrî itekare ekaremekûuya tîpo, Paapa pia uurî erepamî ya, —Cristo maimu yawîrî pra aako'mansa' nai —taiya namai, yawîrî uuko'mamî.

10

Mia' Ke Ikonekasa' Yapurî To'ya Namai

Pauloya To' Panama

¹ Uyonpayamî', awenpenatakon yu'se wanî sîrîrî penaronkon utamokon rî'san manni'kan Judeuyamî', Moisés nurî'tî pîkîrî itî'san yarakkîrî e'kupî'pî pî'. Inkamoro yari'pî Paapaya tamî'nawîrî katupuru wenairî moropai inkamoro rukku'nîpî'pî Paapaya tamî'nawîrî kure'nan pîrana, suuyu itese' arakkita pî', tîmeruntîri ke.

² Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon inkamoro esenpatakona'pî Moisés wenairî to' wîtîto'pe, Cristo wenairî wîtînto'pe esenpatakonan warantî. Maasa pra katupuru, Paapa winîpainon wenairî to' wîtî

ye'nen, moropai pîrana arakkita pî' to' wîti ye'nen, Moisés wenairî to' wîti'pî ipemonkono pe.

³ Moropai inkamoroya tamî'nawîrî si'ma Paapa nîtirî'pî yekkari wanî enapî'pî keren po.

⁴ Moropai inkamoroya tamî'nawîrî si'ma tîwukukon pe Paapa nîtirî'pî enîrî'pî tî' yai. Manni' tî' wanî'pî Cristo warantî, maasa pra mûikîriya inkamoro ko'mannîpî'pî.

⁵ Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon ko'mannîpî'pî Paapaya. Teuren mîiwîni tîise tu'kankon wanî'pî Paapa maimu yawîrî pra. Mîrîrî wenai, Paapaya to' tî'ka pinunpa'pî keren poro.

⁶ Tarîpai seeni' tamî'nawîron e'kupî'pî pî' esenu-menkan e'pai man, penaronkon pemonkonyamî' wanî'pî warantî uuri'nîkon wanî namai, imakui'pî yu'se e'nî namai.

⁷ Mîrîrî ye'nen mia' ke ikonekasa' kîsapurîti, penaronkonya yapurî'pî warantî pra. Maasa pra awe'menekasa' man Paapa kaaretarî po. Taawon see warantî:

—Inkamoro Paapa pemonkonoyamî' ereutasas' entamo'kanto' pî',

moropai tekkarikon yonpa'pî to'ya.

Moropai tîwukukon enîrî'pî to'ya.

Moropai mîrîrî tîpo, inkamoro mananu'pî taatausinpai.

Mîrîrî kupî'pî to'ya mia' ke ikonekasa' yapurîkonpa

Êx 32.6

—taasai'ya man.

⁸ Mîrîrî warantî nîrî se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî e'nî e'pai pra man, pena ikupî'pî to'ya warantî. Pena mîrîrî ku'sa' to'ya wenai, tu'ke

23.000 kaisari pemonkonyamî' wî'pî Paapaya tiwin wei tîise.

⁹ Mîrîrî warantî penaronkonya Paapa yonpa'pî warantî, Cristo yonpapai pra man. Maasa pra pena mîrîrî warantî Paapa yonpasa' to'ya wenai, îkîiyamî' tîrî'pî Paapaya to' ye'kapî'to'pe to'ya, moropai to' e'tî'ka'pî.

¹⁰ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkonya ayesanonkon, Cristo nîtîrî'pî yasi'sirunpa e'pai pra man, penaronkonya tesianonkon Paapa nîtîrî'pî yasi'sirunpa'pî warantî. Moropai mîrîrî wenai Paapaya inserî yarima'pî to' tî'kai.

¹¹ Tamî'nawîrî sîrîrî e'kupî'pî utamokon penaronkon yarakkîrî. Mîrîrî wanî uuri'nîkon nepu'tî ton pe sîrîrîpe, î' kai'ma Paapaya ikupî tîmaimu yawîrî pra tîiko'mansenon yarakkîrî. Moropai mîrîrî menuka'pî penaronkonya, sîrîrîpe uuri'nîkon pî' ekareme'nen pe, sîrîrî pankon tîiko'mansenon. Maasa pra uuri'nîkon ko'manto' man pata ataretî'ka kupî tanne.

¹² Mîrîrî ye'nen anî' esenumenka ya yairî tîwanî kai'ma, meruntî ke tîwanî pî', aka, mîîkîrî ye'ka esenumî, Paapa piapai aatarima. Mîrîrî namai, tîwarî mîîkîrî ko'mamî e'pai awanî, imakui'pî kupî tîuya namai.

¹³ Imakui'pî anku'pai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' e'to', mîrîrî rî erepamî sîrîrî apona'nîkon. Tîise ayentainokon awanî tîrî Paapaya pepîn. Maasa pra taasa' tîuya yawîrî ikupîiya. Imakui'pî yapîtanîpîkonpa meruntî tîrîiya aapia'nîkon, imakui'pî kupîya'nîkon namai.

¹⁴ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî' uwakîrikon pu'kuru mia' ke ikonekasa' kîsapurîtî.

15 Sîrîrî eseurîmato', epu'nenan pî' eseurîma sîrîrî, amîrî'nîkon pî'. Mîrîrî ye'nen eseurîmato' pî' esenumenkati, yairî, yairî pra ikupîya'nîkon pî'.

16 Cristo sa'manta'pî pî' enpenatati. Uurî'nîkon ton pe tîmîni kansai'ya pî' enpenatan, mîrîrî uwukukon enîrî yai. Moropai trigo puusa' yaku'nîkon yai, uurî'nîkon yarakkîrî Cristo ko'mamî, maasa pra uurî'nîkon ton pe tîsa'mantasa' wenai. Ipemonkono pe e'nî eesepu'tî, mîrîrî wenai.

17 Teuren arinîke e'nî tanne, mîrîrî tiwinan trigo puusa' pîrîkkapî'sa' yaku uurî'nîkonya, tiwin pî' si'ma. Moropai mîrîrî ya'sa' wenai, tiwin e'nî ipemonkono pe esepu'tî.

18 Maasa enpenatati Judeuyamî' pî' manni'kan Paapa yapurîkonpa to' nîpo'tî yonpa yaanenan pî'. Mîrîrî yanî to'ya wenai, inkamoro pia Paapa ko'mamî tîpemonkono pe to' kupî tûya ye'nen.

19 Î' ankapai wanî epu'tî pî' naati mîrîrî yekare pî'? Mîrîrî mia' ke ikonekasa' pia to' nari'pî entamo'kanto' wanî tiaron pe? Kaane, entamo'kanto' rî wanî. Mîrîrî mia' ke ikonekasa' wanî to' yepotorî pe pu'kuru?

20 Kaane, mîrîrî pî' eseurîma pepîn sîrîrî. Tîise tauya manni'kan pî' mia' ke ikonekasa' yapurînenanya tîpo'tîkon yari kinî imakui'san o'ma'kon pia, makui poitîrîtonon pia, Paapa pu'kuru pia pra. Inkamoro wanî esenku'tîsa'kon pe. Mîrîrî ye'nen mîrîrî ye'ka ku'nenan kore'ta awanîkon yu'se pra wai. Inkamoro ye'kakon, makui poitîrîtonon yarakkîrî aako'mamîkon yu'se pra wai.

21 Mîrîrî warantî si'ma Cristo sa'manta'pî pî'

enpenatan pe teni'sen enîrî ye'ka pe, makui poitîrîtonon pia to' nari'pî pî' entamo'kan eserîke pra man. Mîrîrî wenai asakî'ne yapurî e'pai pra man.

²² Mîrîrî kupî'nîkon ya, Uyepotorîkon ekore'ma yu'se e'nî mîrîrî? Mîrîrî kupî'nîkon wenai Uyepotorîkon yentai meruntî ke e'nî kai'ma e'nî mîrîrî?

²³ Tiaronkonya taa: —“Mîrîrî kî'ku'tî”, taa Paapaya pra awanî ya, î' itu'se e'nîto' kupî uuri'nîkonya î' wani' pra —taa to'ya. Inna seru' pepîn. Tamî'nawîrî tîku'sen wanî morî pe, î' anku'pai e'nîto' kupî, tîise mîrîrî tamî'nawîron unku'pîkon wanî pepîn morî pe, tiaronkon pîika'tîiya pra awanî ya.

²⁴ Mîrîrî ye'nen anî'ya itu'se tîwe'to' yawîrî ikupî e'pai pra man. Tîise tiaronkon pîika'tîto'pe ikupî e'pai man.

²⁵ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî tansen, to' e'repato' yennaya'nîkon ya, yennatî anî' tekaranmapoi pra. Mia' ke ikonekasa' itîisa' mîrîrî? tîkai pra yennatî. Mîrîrî wanî imakui'pî pe awanî kai'ma teesenu-menkai pra yennaya'nîkon.

²⁶ Anî' yekaranmapoya'nîkon pepîn maasa pra Paapa maimuya taasa' man

—Sîrîrî pata esa' pe, moropai tamî'nawîrî sîrîrî pata po tîiko'mansen esa' pe Uyepotorîkon wanî *Sl*
24.1

—taasai'ya man.

²⁷ A'kî, pemonkon, innape Jesus ku'nen pepînya ayetakon ya, tewî' ta ipîkîrî attî ya entamo'kai, tamî'nawîrî intîrî aapia yonpakî, î' wani' pra. — O'non pata pai seeni' eporî pî' nan? —taa e'pai pra

man. Yairî, yairî pra yanîya'nîkon epu'tîkonpa, anî kîsekaranmapotî.

²⁸ Tîise mîrîrî tanne, tiaronya taa ya apî': —Seeni' entamo'kanto' wanî morî pe pra, maasa pra mia' ke ikonekasa' pia yaasa' sîrîrî —taiya ya apî', mîrîrî yanîya e'pai pra man. Maasa pra mîrîrî yansa' ya, imakui'pî pe awanî kai'ma tiaron esenumenka. Moropai mîrîrî teesenumenkato' yawîrî pra ikupîya emapu'tîya namai, mîrîrî kîsanî.

²⁹ Amîrî pia imakui'pî pe awanî pepîn, tîise mîlkîrî pia imakui'pî pe awanî. Mîrîrî ye'nen mîlkîrî esenumenka wenai, mîrîrî yanîya pepîn. Maasa pra —Î' wani' awanî pepîn mîrîrî yanîyua ya —eesenumenka ya, î' wani' kin awanî ye'nen tiaronya unku'pî ton ekaremekî e'painon, teesenumenka yawîrî?

³⁰ Morî pe man Paapa, taasau'ya tanne uyekkari pî' tîise, î' wani' kin awanî ye'nen mîrîrî pî' tiaronkon wo'ma'ta?

³¹ Mîrîrî pî' tauya sîrîrî. Î' amîrî'nîkon nenapî moropai aninnîrîkon, tamî'nawîrî î' kupîya'nîkon manni', mîrîrî ku'tî Paapa yapurîto'pe tiaronkonya, ankupîkon era'masa' tîuya'nîkon ya.

³² Tiaronkon ma'nîpanen pe pra ako'mantî, innape Jesus ku'to'pe to'ya, manni'kan Judeuyamî'ya iku'to'pe, moropai Judeuyamî' pepînya nîrî, moropai a'tu'mînankon innape Jesus ku'nenan ko'manto'pe inî' panpî' Paapa maimu yawîrî.

³³ Mîrîrî ku'tî, uuriya ikupî manni' warantî. Tîwakîrikon pe uku'to'pe tamî'nawîronkonya tamî'nawîrî î' kupîyua. Mîrîrî kupîyua upî'rî

esenumenka wenai pra, tîise tamî'nawîronkon e'pîika'tî yu'se wanî ye'nen.

11

¹ Mîrîrî ye'nen uurîya ikupî manni' warantî ikupîya'nîkon yu'se wai, î' kai'ma Cristo nîkupî'pî warantî ikupî pî' uuko'mamî yawîrî.

Î' Kai'ma Wîri'sanyamî' E'to' Soosi Ta Yekare

² Apî'nîkon atausinpan pî' wai kure'ne, maasa pra uyeseru pî', unekaremekî'pî pî' awenpenatakon ye'nen. Moropai î' kai'ma esenupa'pî pî' ayenupa'pîuya'nîkon yawîrî ikupî pî' aako'mamîkon ye'nen, atausinpasa' sîrîrî.

³ Tîise moro man unekaremekî ton, anepu'tîkon ton. Tamî'nawîronkon warayo'kon pu'pai pe Cristo wanî. Moropai warayo'kon wanî tîno'pîkon pu'pai pe. Moropai Paapa wanî Cristo pu'pai pe. Mîrîrî epu'tîya'nîkon yu'se wai.

⁴ Mîrîrî ye'nen ankupîkon ton ekaremekîuya sîrîrî. Warayo'ya teepîrema ye'ka pe, moropai Paapa maimu ekaremekî tîuya ye'ka pe, tîpu'pai ya'santîsa' ya, mîîkîrîya Cristo, tesa' pe tîwe'sen yeppe'nîpî mîrîrî.

⁵ Tîise wîri'ya tîpu'pai ya'santîsa' pra awanî ya, tînyo kenan yeseru pe, mîrîrî warantî si'ma eepîrema ya, moropai Paapa maimu ekaremekîiya ya, tesa' pe tîwe'sen, tînyo yeppe'nîpîiya mîrîrî. Mîrîrî warantî awanî, manni' wîri'ya tîpu'pai ya'tîsa' ya, tînyo yeppe'nîpî manni' warantî. Maasa pra pemonkonyamî' esenumenka ipî' see warantî, eseporo rî tîwe'sen pe mîîkîrî wanî

kai'ma.」 Mîrîrî wenai tînyo yeppe'nîpîiya, tîpu'pai ya'santîsa' tîuya pra awanî ya.

⁶ Moriya tîpu'pai ya'tîiya e'pai awanî, ya'santî tîuya pra awanî ya, tînyo kenan yeseru yawîrî. Tîise tîpu'pai ya'tîsa' pî' tîweppepî epu'tî wîri'ya ya, moriya tîpu'pai ya'santîiya e'pai awanî.

⁷ Tîise warayo'ya tîpu'pai ya'santî yu'se awanî pepîn. Maasa pra tîwarantî mîikîrî warayo' kupî'pî Paapaya, tiaronkonya tapurîto'pe, tînkupî'pî warayo' wenai. Tîise wîri' koneka'pî Paapaya, tiaronkonya inyo yapurîto'pe, ino'pî wenai.

⁸ Moropai iwenai inyo yapurî to'ya nîrî maasa pra warayo' ku'sa' Paapaya pra man wîri' winîpai, tîise wîri' kupî'pî Paapaya warayo' winîpai.

⁹ Moropai warayo' konekasa' Paapaya pra man tîno'pî pîika'tînen pe, tîise wîri' koneka'pî Paapaya inyo pîika'tînen pe.

¹⁰ Mîrîrî ye'nen tînyo maimu pe wîri' e'pai awanî. Tîpu'pai ya'santî wîri'ya ya, tîpu'pai pe warayo' wanî ekaremekîiya. Mîrîrî era'ma inserîyamî'ya tîwakîrikon pe.

¹¹ Mîwîni tîise Paapa pia, sa'nîrî to' wanî ipîkku pe. Warayo' wanî wîri' yu'se moropai wîri' wanî warayo' yu'se. Tiwinsarî to' ko'mamî pepîn, tîise sa'nîrî to' ko'mamî.

¹² Maasa pra warayo' winîpai wîri' konekasa' Paapaya. Moropai wîri' winîpai warayo' esenpo emapu'tî'pîiya. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî mîrîrî wanî Paapa nîkupî pe.

¹³ Tarîpai esenumenkatî aawarîrî'nîkon î' wanî yairî Paapa pî' wîri' epîrema ya, tînyo kenan yeseru pe pra, tîpu'pai ta'santî pra?

14 Maasa pra warayo' wanî ya kusan pe ipu'pai, wîri' pe pra si'ma mîkîrî eppepî maasa pra iteseru pepîn mîto'pe.

15 Tîise wîri' kusan pe ipu'pai wanî ya morî pe awanî. —Ema'non pe awanî —taa to'ya. Maasa pra iteseru pe itîisa' pe awanî, mîrîrî ipu'pai ya'san warantî kusan pe awe'to'pe.

16 Tîise akore'ta'nîkon anî' wanî ya, —Kaane, wîri' yeseru wanî tiaron pe —taiya ya, î' kai'ma see tauya e'painon? Maasa pra —Tînyo kenan yeseru pe tîpu'pai ya'santî wîri'ya e'pai man —taa annaya tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan pî'. Tiaron pe anî' panama annaya pepîn. Moropai tamî'nawîronkon tiaronkon innape Jesus ku'nenan kore'ta, wîri'sanyamî' ko'mamî mîrîrî warantî.

*Entamo'kanto' Uyepotorîkon Sa'manta Pî' Enpe-
natan Pe*

(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25; Lc 22.14-20)

17-18 Tarîpai amîrî'nîkon anpanamapai wanî sîrîrî ayeserukon wenai. Maasa pra mîrîrî ayekarekon eta'pîuya moropai innape anku'pîtîkon kupî'pîuya. Tîise mîrîrî pî' ayapuriuya'nîkon pra wai, maasa pra soosi ta eeperepîtîkon kaisari eesiyu'pîtîkon pî' awanîkon. Mîrîrî wenai anî' pîika'tîya'nîkon pepîn. Tîise tiaronkon yaka'maya'nîkon. Paapa yeseru yawîrî to' ko'mamî pepîn amîrî'nîkon nîkupî wenai.

19 A'kî, yai pra amîrî'nîkon kore'ta moro to' wanî e'menka'san, awe'pantakasa'kon. Moropai mîrîrî wenai tamî'nawîronkonya epu'tî, anî'kan wanî yairî tîwe'sanon pe, Cristo yeseru yawîrî tîwe'sanon pe.

20 Î' pensa eeperepîkon yai entamo'kai, mîrîrî eeperepîto'kon wanî pepîn Uyepotorîkon sa'mantato' pî' awenpenatato'kon pe.

21 Maasa pra awentamo'kakon yai, tiwin pî' si'ma awentamo'kato'kon yanîya'nîkon taasare'tîi, emi'ne tiaronkon tîise. Moropai amîrî'nîkonya enîrî awukukon kure'ne eetîmîkon pîkîrî, tiaronkon pia î' tîrîya'nîkon pra.

22 Mîrîrî warantî ikupîkonpa ayewî'kon ton pra kin nai? Ayewî'kon ta si'ma awentamo'kakon awukukon enîrîya'nîkon e'painon itu'se awanîkon pîkîrî. Tîise ayonpayamî'ya era'ma tanne, mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya, Paapa pemonkonoy-amî' innape Jesus ku'nenan yewanmîrîya'nîkon esepu'tî mîrîrî. Moropai manni'kan sa'ne î' ton pra tîwe'sanon inkamoro yeppe'nîpîya'nîkon mîrîrî. Mîrîrî kupîya'nîkon wenai î' kai'ma tauya e'painon apî'nîkon? Ayapurîuya'nîkon ka'rî mîrîrî pî'? Kaane mîrîrî pî' ayapurîuya'nîkon pra wai.

23 Maasa pra sîrîrî Uyepotorîya uyenufato' uu-pia intîrî'pî mîrîrî ekaremekî'pîuya apî'nîkon. Uye-potorîkon Jesus yapisî to'ya yai, mîkîrîya trigo pu-usa' yapisî'pî moropai eepîrema'pî Paapa pî'. — Morî pe anna yuu ton tîrî pî' nai —ta'pîiya.

24 Mîrîrî taasa' tîuya tîpo, mîrîrî trigo puusa' pîrikka'pîiya moropai ta'pîiya: —Sîrîrî wanî sîrîrî uyesa' warantî, maasa pra sîrîrî uyesa' tîrîuya sîrîrî, uusa'manta amîrî'nîkon ton pe. Mîrîrî ye'nen sîrîrî ya'tî uusa'manta pî' awenpenatakon pe.

25 Mîrîrî warantî nîrî tîwentamo'kakon tîpo, pisa yapisî'pîiya moropai ta'pîiya: —Sîrîrî uva yekku wanî umînî warantî. Maasa pra uusa'mantato'

wanî amenan pe î' kai'ma Paapa yarakkîrî pemonkonyamî' esetato' pe. Moropai î' kai'ma tîpemonkono pe Paapaya pemonkonyamî' kupî sîrîrî umînî wenai —ta'pîiya. —Sîrîrî enî'kî, moropai enîrî pî' ako'mantî, amîrî'nîkon ton pe iku'sau'ya pî' awenpenatakonpa.

²⁶ Mîrîrî ye'nen sîrîrî yakuya'nîkon kaisarî moropai uva yekku enîrîya'nîkon kaisarî Jesus iipî pîkîrî, aasa'manta'pî pî' awenpenatakon ekaremekîiya mîrîrî.

²⁷ Mîrîrî ye'nen se' tapairî anî'ya trigo puusa' yaku ya, moropai imînî pe uva yekku enîrîiya ya, yairî pra awanî. Imakui'pî kupîiya, tîmîrî ton pe Uyepotorîkon sa'mantato' yapurîiya pepîn.

²⁸ Mîrîrî namai Uyepotorîkon winîpainon trigo puusa' yaku rawîrî, moropai uva yekku enîrî rawîrî, tiwin pî' si'ma î' uurî'nîkon nîkupî'pî yako'menka e'pai awanî. Moropai mîrîrî ekoneka e'pai awanî, morî pe e'nîto'pe Paapa yarakkîrî. Mîrîrî tîpo yaku moropai enîrî.

²⁹ Maasa pra uurî'nîkon ton pe Jesus sa'manta'pî pî' teesenumenkai pra, anî'ya trigo puusa' yaku ya, yakuiya se' tapairî. Moropai mîrîrî uva yekku enîrîiya se' tapairî. Moropai mîrîrî wenai mîikîrî taruma'tî Paapaya.

³⁰ Mîrîrî warantî enî'sa'ya'nîkon ye'nen, amîrî'nîkon kore'ta tu'ke pri'ya pra awanîkon moropai a'tu'mîra awanîkon. Moropai tiaronkon sa'manta'pî mîrîrî wenai.

³¹ Mîrîrî namai uurî'nîkon esera'ma e'pai awanî, uyeserukon yako'menka e'pai awanî, î' ton pra esepu'nîto'pe esenumenkanto' ya'. Mîrîrî warantî

e'nî ya, Paapaya uurî'nîkon taruma'tî pepîn.

³² Tîise mîrîrî warantî imakui'pî pe e'nî ye'nen, Uyepotorîkonya uurî'nîkon taruma'tî mîrîrî uyeserukon rumakato'pe, imakui'pî ku'nenan pokonpe uurî'nîkon yenumî tûya namai apo' ya'.

³³ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', î' pensa eeperepîkon ya, Uyepotorîkon sa'mantato' pî' tîwenpenatai awentamo'kato'kon pî', tiaronkon nîmî'tî to' pokonpe awentamo'kakonpa.

³⁴ Tîise anî' wanî ya emi'ne akore'ta'nîkon, mîikîrî entamo'ka e'pai awanî tewî' ta, eeperepîkon rawîrî, Paapaya atarumatîkon namai. Mîrîrî pî' neken tauya sîrîrî. Tiaron moro man eseurîmato', tîise akore'ta'nîkon erepansa' yai, mîrîrî pî' ayeurîmauya'nîkon.

12

Morî Yekaton Wannî Nîtîrîkon

¹ Uyonpayamî', eseurîma sîrîrî î' kai'ma Morî Yekaton Wannî nîtîrî pî' esenyaka'manto'pe Paapa tonpe. Mîrîrî epu'tîya'nîkon yu'se wai.

² Maasa pra pena Paapa epu'tîya'nîkon pra awanîkon yai, mia' ke ikonekasa' eseurîmakoi pepîn yapurî'pîya'nîkon teesenku'tîi.

³ Mîrîrî ye'nen epu'tîya'nîkon yu'se wai, î' wanî Paapa eseurîma Morî Yekaton Wannî wenai. Moropai mîrîrî wanî pra awanî ya, î' wanî tiaron eseurîma. Sîrîrî warantî epu'tîya'nîkon: Morî Yekaton Wannî maimu pe anî' eseurîma ya, eeseurîma pepîn: —Jesus taruma'tîtî —taiya pepîn, maasa pra Morî Yekaton Wannî wanî ye'nen iipia. Moropai

Morî Yekaton Wannî ton pînya –Uyepotorî pe Jesus wanî –taa pepîn, maasa pra iipia Morî Yekaton Wannî ton pra awanî ye'nen.

⁴ Morî Yekaton Wannî nîtirî yeseru wanî tu'ke. Tîise tamî'nawîrî mîrîrî tîrîtîpon wanî tiwin.

⁵ Mîrîrî intîrî'pî esenyaka'manto' yeseru wanî mîrîrî tu'ke, tîise mîikîrî uyepotorîkon wanî tiwin.

⁶ Tiwin pî' e'nî tanne, esenyaka'man epu'nen pe Morî Yekaton Wannî nîtirî ke. Tîise tiwinan Paapaya uurî'nîkon yenyaka'ma tiwin pî' e'nî tanne esenyaka'manto' ku'to'pe.

⁷ Mîrîrî ye'nen eesepu'tî, anî' pia Morî Yekaton Wannî wanî iteseru wenai. Maasa pra î' rî kupîiya, ikupîiya tamî'nawîronkon pîika'tîto'pe. Mîrîrî ton pe Paapaya itîrî'pî tiwin pî' uurî'nîkon kaisarî.

⁸ See warantî ikupîiya: Tiwinan pia epu'nen pe awe'to' ton tîriiya, tiaronkon yeurîmato'peiya Paapa yeseru pî'. Moropai tiaron pia itîriiya pakko pepîn eeseurîmato'pe, Paapa maimu pî' pemonkonyamî'ya epu'to'pe î' kai'ma tîpîika'tîkon Paapaya.

⁹ Mîikîrî Morî Yekaton Wannîya itîrî tiaron pia innape tîku'toi'ya ton, eepîremato'pe. Moropai tînesatî yapisî tîuya epu'tîiya. Moropai tiaron pia meruntî tîriiya pri'yawonkon pepîn yepi'tîto'peiya.

¹⁰ Moropai tiaron pia meruntî tîriiya ikupî eserîkan pepîn ku'to'peiya. Moropai tiaron pia itîriiya itekare Paapa winîpainon ekareme'to'peiya tiaronkon pî'. Moropai tiaron pia epu'nen tîriiya mîrîrî itekare tîwinîpaino pe awanî epu'to'peiya, moropai tiaron winîpaino pe awanî epu'to'peiya nîrî, Morî Yekaton Wannî winîpaino pe pra. Moropai tiaron pia itîriiya tiaronkon maikon

ku'to'peiya to' maimu tepu'se pra. Moropai tiaron pia itîrîiya, mîrîrî ye'ka tiaronkon maikon ekareme'to'peiya, î' taasa' mîrîrî maiya ekareme'to'peiya.

¹¹ Tamî'nawîrî mîrîrîkon wanî mîikîrî Morî Yekaton Wannî nîkupî pe. Mîikîrîya itîrî si'ta tiwin pî' e'nî tanne, itu'se tîwanî pîkîrî.

Tiwin Uyesa'kon Tîise Tu'ke Iwaikkatoi Wanî

¹² Mîrîrî warantî ikupîiya, maasa pra Cristo yarakkîrî uurî'nîkon e'to' wanî pemonkon esa' warantî. Tiwin pemonkon esa' tîise tu'ke itemanne wanî i'pukon, moropai itenyakon, itenukon mîrîrîkon wanî tu'ke. Mîrîrî tîise tu'ke tiwinan pemonkon pe awanî. Mîrîrî warantî uurî'nîkon wanî, Cristo esa' pe.

¹³ Tamî'nawîronkon uurî'nîkon Judeuyamî', moropai Judeuyamî' pepîn moropai itesa' pînnon moropai tesa' kenankon wanî tiwin. Maasa pra uurî'nîkon yenpatakona tûuya yai Morî Yekaton Wannîya uurî'nîkon kupî'pî tiwin, uyesa'kon pe awe'to'pe. Mîikîrî Morî Yekaton Wannî tîrî'pî Paapaya tiwin pî' e'nî tanne uurî'nîkon pia aako'manto'pe uyarakkîrî'nîkon.

¹⁴ A'kî, pemonkon esa' wanî pepîn iwaikkatoi pe iku'sa' pe. Tîise awanî tamî'nawîrî itemanne wanî yarakkîrî.

¹⁵ Mîrîrî warantî tîise i'puya taa ya: —Î' wani' awanî ye'nen itenya pe pra uurî wanî'pî? Ipî' e'pai pra wai —taiya eserîke pra awanî. Maasa pra iwaikkatoi pe tîwanî ye'nen, ipoi eemo'ka eserîke pra awanî.

16 Moropai ipanaya taa ya: —Î' wani' awanî ye'nen itenu pe pra uurî wani'pî? Mîrîrî ye'nen emo'ka sîrîrî ipoi —taiya eserîke pra awanî, iwaikkatoi pe tîwanî ye'nen.

17 Tîise tamî'nawîrî itenu pe awanî ya, o'non ye'ka pe î' rî eta uurî'nîkonya e'painon? Moropai tamî'nawîrî ipana pe awanî ya, î' kai'ma î' pu'nîku e'painon? Î' pu'nîku pepîn.

18 Tîise Paapaya tiwin pî' e'nî tanne ipata'se'kon ya' itîrî'pî uyesa'kon pî' itu'se tîwanî yawîrî.

19 Tîise tamî'nawîrî tiwin e'pai itemanne wanî ya, itesa' ton pra awanî e'painon.

20 Tîise tiwin pra, tu'ke itemanne awanî tîise, tiwin itesa' awanî.

21 Mîrîrî ye'nen itenuya taa eserîke pra awanî itenya pî': —Ayu'se pra wai —taiya eserîke pra awanî. Moropai ipu'paiya taa eserîke pra awanî i'pu pî': —Ayu'se pra wai —taiya eserîke pra awanî.

22 Maasa pra mîrîrî a'tu'mîra panpî' tîwe'sen temanne yu'se uyesa'kon wanî.

23 Moropai mîrîrî î' pe pra rî awanî kai'ma esenumenkanto' teuren tîise mîrîrî wakîma e'pai awanî. Moropai mîrîrî napontî morî pe e'nîto'pe. Moropai iwaikkatoikon imakui'pî pe panpî' tîwe'sen mîrîrî yenomî e'pai awanî, tiaronkonya era'ma namai.

24 Tîise tiaronkon morîkon panpî' kupî pepîn mîrîrî warantî. Mîrîrî warantî Paapaya tu'ke si'ta ikupî'pî uyemannekon ton. Mîrîrî ye'nen morî pe tîwe'sen yenomî pepîn, tîise imakui'pî panpî' tîwe'sen mîrîrî yenomî e'pai awanî.

25 Mîrîrî warantî ikupîiya, mîrîrî uyesa'kon yemanne esenyaka'manto'pe tîmurukun pe, î'

iwaikkatoi e'taruma'tî namai, tîise morî pe, e'to' yawîrî ko'mannîto'pe.

26 Mîrîrî ye'nen tiwin iwaikkatoiya tîmoron epu'tî ya, tamî'nawîrî uyesa'konya epu'tî ikaisarî. Mîîwîni pra awanî ya, morî pe tiaron iwaikkatoi yapurî anî'ya ya, tamî'nawîrî uyesa'kon yapurîiya nîrî.

27 Mîrîrî warantî tiwin pî' e'nî tanne, uurî'nîkon wanî sîrîrî Cristo esa' pe. Iwaikkatoi pe e'nî sîrîrî.

28 Mîrîrî ye'nen Paapaya tîpemonkonoyamî' tîrî'pî to' pata'se'kon ya' tonpayamî' kore'ta to' esenyaka'mato'pe. E'mai' pe tînaipontîkon ton tîrî'pîiya to' pata'se' ya'. Moropai to' ye'ma'pî pî' tîmaimu ekareme'nenan tîrî'pîiya. Moropai inkamoro ye'ma'pî pî' pemonkonyamî' yenupanenan. Moropai mîrîrî tîpo tîku'sen pepîn ku'nenan. Moropai mîrîrî tîpo pri'yawonkon pepîn yepi'tînenan. Moropai tiaronkon pîika'tînenankon. Moropai tiaronkon ye'mai'norî tonkon. Moropai tiaronkon maikon ku'nenan tonkon, ipî' teesenupai pra. Tamî'nawîrî inkamoro tîrî'pîiya tîpemonkonoyamî' kore'ta soosi ta to' esenyaka'mato'pe.

29 Tîise inkamoro wanî pepîn tamî'nawîrî taipontîsanon pe. Moropai Paapa maimu ekareme'nenan pe tamî'nawîronkon wanî pepîn. Moropai pemonkonyamî' yenupanenan pe tamî'nawîronkon wanî pepîn. Moropai tamî'nawîronkonya tîku'sen pepîn kupî pepîn.

30 Moropai tamî'nawîronkonya pri'ya pra tîwe'sanon yepi'tî pepîn. Moropai tamî'nawîronkonya tiaron maikon kupî pepîn teesenupai pra ipî'. Moropai tamî'nawîronkonya

î' taasa' mîrîrî tiaronkon maikonya ekaremekî pepîn.

³¹ Tîise morî panpî' Morî Yekaton Wannî nîtîrî yu'se e'tî, mîrîrî yapîsîkonpa.

Tarîpai mîrîrî warantî aako'mamîkon tanne, ipîkku panpî' ankupîkon ton ekaremekîuya sîrîrî.

13

E'sa'namanto'

¹ Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' maimu kupîuya ya morî pe, moropai inserîyamî' maimu nîrî kupîuya ya, tîise e'sa'namato' ton pra awanî ya, î' pe pra rî awanî e'painon. Î' rî tauya ya, tauya se' tapairî, turun turun taawon warantî, maasa pra tiaron yeurîmauya umaimu ke neken, mîikîrî tîsa'namai pra.

² Moropai uurîya morî pe Paapa maimu ekaremekî ya, tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pî' epu'nen pe wanî ye'nen, moropai tamî'nawîron epu'tîuya ya, anî' nepu'tî pepîn, tîise Paapa nepu'tî epu'tîuya ya, moropai kure'ne innape ikupîuya wenai wî' mo'tanîpîuya ya, ipata'se' yapai tiaron pata pona, tîise e'sa'namato' ton pra awanî ya tiaronkon yarakkîrî î' pe pra rî uurî wanî.

³ Moropai tamî'nawîrî uyemanne pe tîwe'sen tîrîuya ya, tîwe'taruma'tîsanon pia to' pîika'tîto'peuya, moropai Paapa esenyaka'mato' wenai, uusa'mantato'pe eturumaka ya, upo'tîto'pe to'ya, tîise e'sa'namato' ton pra si'ma mîrîrî kupîuya ya, î' pe pra rî awanî. Î' eporîuya pepîn mîrîrî wenai.

⁴ Maasa pra e'sa'namanto' wanî teekore'masen pe pra, morî pe awanî. Moropai e'sa'namanto'

wanî ikinmuwanî emapu'tînen pe pra. Moropai mîi pe e'nî emapu'tînen pepîn, tiaronkon yentai atapurîn emapu'tînen pepîn.

⁵ E'sa'namanto' yarakkîrî e'nî ya, tiaronkon tînamai pra eseurîman pepîn. Moropai uuwarîrî'nîkon neken esenumenkan pepîn tîise tiaronkon pî' nîrî enpenatan. Atatasi'sirunpai pra e'nî pepîn, tiaronkon kupî pepîn uyewanmakon pe, uwinîkî'nîkon to' nîkupî'pî wenai, tîise to' sa'nama.

⁶ E'sa'namanto' yarakkîrî tîwe'sen pemonkon atausinpa pepîn imakui'pî pî'. Tîise aatausinpa yairon pî'.

⁷ Pemonkon tonpa sa'namanen ko'mamî pepîn teesewankono'mai tonpa pî'. Tîise innape ikupî pî' aako'mamî. Tîwîrî mîlkîrîya morî kupî nîmîkî pî' aako'mamî teeseta'kai pra. Tamî'nawîrî yapîtanîpîiya.

⁸ Sîrîrî e'sa'namanto' wanî ipatîkarî tîiko'mansen pe taataretî'kasen pe pra. Tîise mîrîrî warantî pra Morî Yekaton Wannî nîtirî wanî. Maasa pra Paapa maimu ekareme'nenanya ekaremekî yaretî'ka. Tamî'nawîrî î' e'kupî to' nekaremekî'pî e'ku'sa' wanî. Moropai tiaronkon maikon ku'nenan nîkupî ataretî'ka. Inî'rî to' eseurîma pepîn tiaronkon mai pe. Moropai Morî Yekaton Wannî epu'nen ke tiaronkon panama anî'ya ya, maasa mîrîrî to' esenyaka'mato' ataretî'ka. Inî'rî tiaronkon yenupa to'ya pepîn.

⁹ Maasa pra see warantî awanî sîrîrî. Sîrîrî tîpose Paapa winîpainon epu'nen wanî tamî'nawîrî pra, mîi pîkîrî neken epu'tî. Mîrîrî ye'nen Paapa yeseru pî' pemonkonyamî' yenupa mararî, e'to' yawîrî

pra.

¹⁰ Tîise î' pensa Cristo erepamî yai sîrîrî non pona, awanî kupî sîrîrî e'to' yawîrî, mîi pikîrî pra tîiko'mansen pe. Mîrîrî yai mîi pikîrî tîwe'sen pî' eseurîman pepîn, inî'rî yapurî pepîn.

¹¹ A'kî, see warantî awanî: Pena more pe wanî yai, eseurîmato' e'pîtî'pî more eseurîmato' warantî. Moropai esenumenkato' e'pîtî'pî more esenumenkato' warantî. Tarîpai sîrîrîpe uuto'pansa' ye'nen, inî'rî more esenumenka warantî esenumenka pra wai. Maasa pra inî' panpî' epu'tûuya ye'nen.

¹² Tîise sîrîrî tîpose tamî'nawîrî epu'tî pepîn, î' kai'ma Paapa yeseru wanî. Ipoi'pî wanamari ya' esera'man warantî awanî, maasa pra mararî, iwaikkatoipe esera'man. Sîrîrîpe mararî epu'tûuya, tîise mîrîrî yai e'to' yawîrî epu'tûuya, tamî'nawîrî uyepu'tî Paapaya warantî.

¹³ Tîise sîrîrî tîpose Morî Yekaton Wannî nîrîrî'pî, unкупîkon ton pe ko'mamî sîrîrî. Innape ikupî pî' ko'mannî e'pai awanî. Moropai iwinîpai tamî'nawîrî morî intîrî yapisî nîmîkî pî' ko'mannî e'pai awanî. Moropai tiaronkon sa'nama pî' ko'mannî e'pai awanî. Moropai mîrîrî kore'ta e'sa'namanto' wanî ipîkku pe, tiaronkon yentai.

14

Morî Yekaton Wannî Nîrîrî Tiaron

¹ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', kure'ne awe'sa'namakon e'pai awanî. Moropai mîrîrî Morî Yekaton Wannî nîrîrîkon yuwaya'nîkon e'pai awanî. Tîise mîrîrî kore'ta pemonkonyamî' pî'

Paapa maimu ekaremekî yuwaya'nîkon e'pai awanî. Mîrîrî yu'se awanîkon e'pai awanî inî' panpî', tiaron yuwaya'nîkon yentai.

² Maasa pra anî' eseurîma ya tîku'sen pepîn mai ta, mîkîrî eseurîma mîrîrî Paapa pî' neken, pemonkonyamî' pî' pra. Tîise eeseurîma tekaton ke neken, yairon anî' nepu'tî pepîn pî'. Mîrîrî ye'nen anî'ya eeseurîmato' epu'tî pepîn.

³ Tîise anî'ya Paapa maimu ekaremekî ya, ekaremekîya pemonkonyamî' ton pe, to' pîika'tîto' ton pe, to' meruntîtannî'to'pe moropai meruntî ke to' e'to'pe.

⁴ Tîise anî' teeseurîmasen wanî ya tîku'sen pepîn mai ta, mîkîrî e'pîika'tî tîwarîrî. Tîise anî'ya Paapa maimu ekaremekî ya, mîkîrîya tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan pîika'tî.

⁵ Tamî'nawîronkon amîrî'nîkonya tîku'sen pepîn mai kupî yu'se wai seru' pepîn. Tîise mîrîrî yentai Paapa maimu ekaremekîya'nîkon yu'se wai. Maasa pra anî'ya Paapa maimu ekaremekî ya, mîkîrî wanî mîrîrî manni' mai tîku'sen pepîn ku'nen yentai, tamî'nawîronkonya imaimu eta warantî pra. Tîise anî'ya mîrîrî imaimu ekareme'sa' ya tiaronkonya epu'to'pe, mîrîrî warantî nîrî tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan pîika'tîiya e'painon.

⁶ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', î' pensa akore'ta'nîkon erepansa' eseurîma ya tîku'sen pepîn mai ta epu'tîya'nîkon e'painon? Kaane, epu'tîya'nîkon pepîn. Tîise epu'tîya'nîkon e'painon Paapaya itîisa' ya eseurîmato'pe amîrî'nîkon pî' epu'nen tîisa' Paapaya ya, tîmaimu î' e'kupî

ekareme'to'peuya. Amîrî'nîkon yenupato'peuya itîisai'ya ya, mîrîrî epu'tîya'nîkon e'painon.

⁷ Mîrîrî warantî nîrî to'waiyi te'nunpasen flauta wanî, moropai harpa. Ye'nunpanenya ye'nunpa î' kupî tîuya'nîkon epu'to'pe etanenanya. Tîise aronne ye'nunpaiya pra awanî ya, o'non ye'ka pe mîrîrî epu'tî to'ya e'painon? Epu'tî to'ya pepîn.

⁸ A'kî, suraraya tîsinarî ye'nunpa ya, tonpayamî' ekonekato'pe ye'nunpaiya. Tîise morî pe aronne ye'nunpaiya pra awanî ya, itonpayamî' ekoneka pepîn e'painon epî tuutîkonpa.

⁹ Mîrîrî warantî nîrî amîrî'nîkon eseurîmato' wanî. Tiaronkonya î' taato'ya'nîkon pe awanî epu'tî pepîn, maasa pra tiaron mai ta eeseurîmakon ye'nen. Mîrîrî amaimu eta to'ya pepîn tiwin kin. Mîrîrî ye'nen eeseurîmato'kon wanî î' pe pra rî anî'ya epu'tî pepîn.

¹⁰ Inna seru' pepîn, tu'ke mai man sîrîrî non po se' kaisaron pepîn. Tîise tiwin pî' si'ma iku'nenanya tîmaimukon epu'tî.

¹¹ Tîise uuriya tiaron maimu eta ya, î' taato'pe epu'tîuya pepîn, umaimu pe pra awanî ye'nen. Moropai mîrîrî warantî nîrî mai ku'nenya umaimu epu'tî pepîn. Mîrîrî ye'nen ka'ran pe awanî upî', tiaron pe awanî umaimu etaiya pra awanî ye'nen.

¹² Moriya mîrîrî Morî Yekaton Wannî nîtîrî yu'se awanîkon ya, yuwatî, tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan pîika'tîto'kon ton.

¹³ Mîrîrî yu'se awanîkon ye'nen, anî' wanî ya teeseurîmasen tîku'sen pepîn mai ta, mîikîriya esatî e'pai awanî Paapa pî', mîrîrî mai tînkupî ekareme'toi'ya ton tîito'peiya, pemonkonyamî'ya epu'to'pe.

14 A'kî, uurî epîrema ya tiaron mai ta, uyekaton ke epîrema, tîise mîrîrî mai pî' esenumenka pra, î' taato'pe awanî.

15 Mîrîrî ye'nen î' kupîuya e'pai man? Sa'nîrî ikupîuya, epîrema e'pai man tîku'sen pepîn mai ta uyekaton ke, moropai umaimu ta nîrî epîrema epu'tî'ma esenumenkato' ya'. Mîrîrî warantî eserenka tîku'sen pepîn mai ta uyekaton ke, moropai umaimu ta nîrî eserenka epu'tî'ma.

16 Maasa pra tîku'sen pepîn mai ta eepîremakon ya ayekatonkon ke, o'non ye'ka pe tiaron pemonkonya eepîremato'kon epu'tî, amaimukon epu'tî tîuya warantî pra? Mîrîrî ye'nen — Mîrîrî warantî morî amîrî, Paapa —taiya pepîn, eepîremato'kon eta tîuya yai, î' taaya'nîkon pe epu'tî tîuya pra tîwanî ye'nen.

17 Teuren eepîremakon tanne morî pe tîise, amaimukon etanen e'pîika'tî eserîke pra awanî, maasa pra amaimukon epu'tî tîuya warantî pra.

18 —Morî pe man, Paapa —tauya Paapa pî'. Maasa pra tîku'sen pepîn mai ta epîrema ye'nen, amîrî'nîkon yentai mai ku'nen uurî.

19 Tîise soosi ta innape Jesus ku'nenan epere'sa' yai, mararî, mia'taikinan mai ke neken to' anenu-papai wai to' maimu ta, tu'kan 10.000 kaisarî mai ke, tiaron mai tîpu'sen pepîn ta to' yenu-pauya yentai. Maasa pra î' taato'pe umaimu wanî epu'tî to'ya yu'se wanî ye'nen.

20 Uyonpayamî', mîrîrî Morî Yekaton Wannî nîtîrîkon pî' moreyamî' warantî teesenumenkai pra e'tî. Tîise eesenumenkakon yu'se wai a'yeke'ton pe tîwe'sen pemonkon esenumenka

warantî tepu'se. Tîise imakui'pî ankupîkon pî' more pe awanîkon yu'se wai mîrîrî tepu'se pra. 〔Tu'ke mai, tepu'sen pepîn ke eeseurîmakon ye'nen, kure'ne Paapa wakîri pe awanîkon kai'ma teesenumenkai pra e'tî.〕

²¹ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa' man, taasai'ya man see warantî:

—Insamoro upemonkonoyamî' pî' eseurîma taasa' Paapaya man.

Eseurîma pe wai pemonkonyamî' ka'ran pe tîwe'sanon winîpai

tîmaimukon ku'nenan winîpai.

Tîise mîrîrî warantî eseurîma tanne,

upemonkonoyamî' ko'mamî umaimu tîpînamai pra

Is 28.11,12

—taasai'ya man, 〔tîmaimu yawîronkon pepîn pî'.〕

²² Mîrîrî ye'nen epu'tî'nîkon, tîku'sen pepîn mai ku'to' tîrî Morî Yekaton Wannîya manni'kan Paapa maimu yawîronkon pepîn netaton pe, moropai tîkupî'pîkon pî' to' esenumenkato'pe. Mîrîrî wanî pepîn imaimu yawîronkon ton pe. Tîise Paapa maimu ekareme'to'pe to'ya Morî Yekaton Wannîya itîrî'pî, innape Cristo ku'nenan pia, iwakîri pe tîwanîkon epu'to'pe to'ya. Tîise innape Paapa ku'nenan pepîn pia itîisai'ya pra man.

²³ Esenenumatî maasa. Tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan eseurîma ya tîku'sen pepîn mai ta, moropai pemonkonyamî' erepamî akore'ta'nîkon, Paapa epu'nenan pepîn. Mîiwîni pra awanî ya tiaron erepamî Morî Yekaton Wannî nîrîrî'pî pî' esenupa'pî pepîn. Mîrîrî mai tîku'sen pepîn ta eeseurîmakon eta tîuya'nîkon

ya, inkamoroya taa eserîke wanî apî'nîkon: — Ayawî'pankon inkamoro —taa eserîke awanî apî'nîkon, amaimukon epu'tî to'ya pra awanî ye'nen.

²⁴ Tîise tamî'nawîrî amîrî'nîkonya Paapa maimu ekaremekî ya aronne, moropai akore'ta'nîkon pemonkon erepamî Paapa epu'nen pepîn mîwîni pra awanî ya tiaron Morî Yekaton Wannî nîrîrî'pî pî' esenupa'pî pepîn pemonkon erepamî ya, inkamoroya amaimukon eta, moropai to' esenumenka mîrîrî tînetapîkon pî', imakui'pî pe tîwanîkon pî'. Mîrîrî ye'nen innape awanî kupî to'ya, yairon pe awanî epu'tî tîuya'nîkon ye'nen.

²⁵ Mîrîrî wenai inkamoro yeseru imakui'pî pe tîwe'sen yenpo Paapaya. Moropai inkamoro e'sekunka Paapa yapurîkonpa. Taa to'ya: —Yairî pu'kuru see Paapa man amîrî'nîkon pia —taa to'ya.

Î Kai'ma Soosi Ta E'nî Yeseru

²⁶ Uyonpayamî', tamî'nawîrî eseurîma'pî seeni'. Î' ankapai uurî e'to' wanî sîrîrî see warantî: A'kî, soosi ta eemurukuntîkon yai Paapa yapurî, tiwin uyonpakon moro awanî teeserenkasen. Moropai tiaron moro awanî yenupaton. Moropai tiaron moro wanî tîpî' Paapa nekaremekî'pî anekareme'painon. Moropai tiaron moro wanî itekare anekareme'painon tîku'sen pepîn mai ta. Moropai tiaron moro awanî tîku'sen pepîn mai ta mîkîrî nekaremekî'pî itekare anekareme'pai tîwe'sen î' taasa' maiya epu'to'pe. Tamî'nawîrî mîrîrîkon kupî e'pai awanî tiaronkon innape Jesus ku'nenan pîika'tîto' ton pe.

27 A'kî, akore'ta'nîkon tiaronkon teeseurîmasanon tîku'sen pepîn mai ta wanî ya, inkamoro eseurîma e'pai man asakî'ne eseurîwî'ne kaisarî neken, tamî'nawîronkon eseurîma pra. Tîise to' eseurîma e'pai awanî ese'ye'ma'pî pî'. Moropai tamî'nawîronkonya epu'to'pe, î' taasa' mîrîrî maiya ekareme'nenya ekaremekî e'pai awanî, tîîpia Morî Yekaton Wannî nîtirî'pî wenai.

28 Tîise î' taato'pe mîrîrî maiya ekareme'nen pe pra awanî ya, to' eseurîma e'pai pra awanî, tîise tîîwarîrî'nîkon neken Paapa yarakkîrî to' eseurîma e'pai awanî tewankon ya'.

29 Asakî'nankon eseurîwî'nankonya itekare ekaremekî e'pai man. Moropai tiaronkonya to' nekaremekî itekare eta e'pai man.

30 Mîrîrî to' eseurîma tanne, Paapaya tekare ekaremekî ya, tiaron akore'tawon pia, mîîkîrî e'mai' pe teeseurîmasen tî'napamî e'pai man, tiaron eseurîma etapa.

31 Mîrîrî warantî tiwin pî' si'ma eeseurîmakon e'pai man. Mîrîrî wenai tamî'nawîronkonya epu'to'pe moropai epu'sa' tîuya'nîkon wenai, inî' panpî' Paapa maimu yawîrî to' ko'manto'pe tîrumakai pra.

32 Teeseurîmasen itekare Morî Yekaton Wannî nîtirî'pî pî' mîîkîrî atî'napamî eserîke awanî, tiaron teeseurîmasen pata'se' ton pe.

33 Maasa pra se' tapairî eseurîman yu'se pra Paapa man, tiaronkon yaka'ma ye'ka pe. Tîise morî pe eseurîman yu'se awanî, e'to' yawîrî e'nîto'pe.

34 Tamî'nawîronkon Paapa pemonkonyamî yenupa'pîuya warantî ayenupauya'nîkon.

Wîri'sanyamî' wanî e'pai awanî tîîtî'napanse soosi ta. Maasa pra soosi ta inkamoro eseurîma tîrî annaya pepîn. Tîise tînyokon maimu yawîrî to' wanî e'pai awanî, pena Moisés nurî'tîya yenupato' yawîrî.

³⁵ Î' rî anekaranmapopai tîwanîkon ya, tînyokon pî' ekaranmapo to'ya e'pai awanî tewî' ta si'ma, soosi ta pra. Maasa pra soosi ta wîri' eseurîma e'pai pra man, uurî'nîkon yeppe'nîpîiya namai.

³⁶ Sîrîrî tauya manni' amîrî'nîkon pî' kupîya'nîkon pra kenantî innape? Amîrî'nîkon pî' neken Paapa yekare ekaremekî'pî to'ya kai'ma eesenumenkakon? Kaane, tiaronkon pî' nîrî ekaremekî'pî to'ya.

³⁷ A'kî, anî' esenumenka ya Paapa maimu ekareme'nen pe tîwanî pî', Morî Yekaton Wannî nîtîrî'pî ku'nen pe tîwanî pî'. Mîikîrîya yairî seeni' unmenuka'pî wanî epu'tî e'pai man, maasa pra umaimu pepîn sîrîrî, tîise Uyepotorîkon maimu.

³⁸ Tîise anî'ya unekaremekî'pî pînama pra awanî ya, mîikîrî maimu nîrî kî'pînamatîi.

³⁹ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî' Paapa maimu ekaremekîya'nîkon yuwatî. Tîise tîku'sen pepîn mai ku'nen pî' eeseurîma e'pai pra man kîkatî.

⁴⁰ Tîise tamî'nawîrî morî pe e'to' yawîrî mîrîrî ayeserukon ku'tî soosi ta, se' tapairon pe pra.

15

Cristo E'mî'sa'ka'pî Yekare

1 Uyonpayamî', Cristo yekare ekaremekîuya sîrîrî apî'nîkon, manni' ekaremekîuya ne'tîkini moropai manni' innape e'pûika'tînto' yekare kupî pî' aako'mamîkon manni'.

2 Mîrîrî itekare wenai amîrî'nîkon e'pûika'tî, innape ikupî pî' aako'mamîkon ya. Tîise manni' unekaremekî'pî wanî ya, seru' pe, awe'pûika'tîkon pepîn. Î' pe pra rî innape iku'to'ya'nîkon wanî e'painon.

3 Tîise useruku pepîn, maasa pra î' uurî esenupa'pî moropai unepu'tî'pî pî' amîrî'nîkon yenupa'pîuya itekare ipîkku pe tîwe'sen pî'. Mîrîrî wanî Cristo sa'manta'pî yekare pe. Mîikîrî sa'manta'pî imakui'pî unkupî'pîkon mo'kapa kai'ma. Mîrîrî warantî awe'menukasa' Paapa maimuya taasa' yawîrî.

4 Mîikîrî sa'mantasa' tîpo yu'na'tî'pî to'ya uuruwai ya'. Moropai aako'mamî'pî eseurîwî'ne wei kaisarî. Mîrîrî tîpo awe'mî'sa'ka'pî isa'manta'san kore'ta pai, Paapa maimuya taasa' yawîrî.

5 Moropai tîwe'mî'sa'ka tîpo, e'mai' pe eesenpo'pî Pedro pia. Moropai mîrîrî tîpo tiaronkon tînaipontî'san pia eesenpo'pî. Era'ma'pî to'ya.

6 Moropai inî'rî eesenpo'pî mararonkon pepîn 500 yentainokon tapurînenan pia. Mîrîrî yai tu'kankonya era'ma'pî. Sîrîrîpe tu'kankon to' yonparî'sankon sa'mantasa' pra man, sîrîrî tîpose enen to' ko'mamî, tîise tiaronkon to' yonparî'san sa'mantasa' sîrîrî.

7 Moropai inkamoroya era'masa' tîpo, eesenpo'pî Tiago pia tiwinsarî tîise. Moropai maasa panpî' inî'rî eesenpo'pî tamî'nawîronkon tînaipontî'san pia.

8 Tamî'nawîronkon pia teesenpo tîpo, tiwinkano'pî pe uupia eesenpo'pî, inîmîkîuya pra tîise. Maasa teesenpoto' weiyu erepamî pra tîise, more esenpo warantî eesenpo'pî uupia, anî'ya inîmîkî pra tîise.

9 Maasa pra uurî sa'ne wanî Cristo naipontî'san warantî pra, tîise to' ma're wanî, to' kaisarî e'kupî eserîke pra wai. Maasa pra uurî wanî yapurînenan taruma'tîtîpon pe. Mîrîrî ye'nen Cristo naipontî'pî pe uyesatî to'ya pepîn e'painon.

10 Mîwîni tîise Paapaya utaruma'tî pra awanî'pî tîise upîika'tî'pîiya morî pe. Moropai tiaron, uyeseru ton itîrî'pîiya, morî pe tîwe'to' yawîrî. Moropai uyaipontî'pîiya esenyaka'mato'pe Cristo naipontî'san warantî. Esenyaka'ma pra uuko'mamî pra wanî'pî. Tîise esenyaka'masa' wai tamî'nawîronkon Cristo naipontî'san yentai. Tîise uuwarîrî ikupîuya pepîn. Tîise Paapaya ikupî'pî, tîmeruntîri tîrî'pîiya uupia, esenyaka'mato'pe itu'se tîwanî ye'nen.

11 Sîrîrî epu'tî, itekare unekaremekî'pî wanî tiaronkon Cristo naipontî'san nekaremekî'pî warantî. Mîrîrî ye'nen uurîya itekare ekareme'sa' ya, inkamoroya ekareme'sa' ya, mîrîrî rî itekare wanî. Moropai ipîkku pe panpî' mîrîrî kupî'pîya'nîkon innape.

Uurî'nîkon E'mî'sa'kato' Yekare

12 Sîrîrî itekare anna nekaremekî'pî wanî Cristo e'mî'sa'ka'pî ekareme'nen pe. Mîrîrî ye'nen o'non ye'ka pe tiaronkonya taa: —Isa'manta'san e'mî'sa'ka pepîn?

13 Maasa esenumenkatî. Isa'manta'san e'mî'sa'ka pepîn kai'ma eesenumenkakon ya, moriya Cristo e'mî'sa'kasa' pepîn e'painon.

14 Moropai Cristo e'mî'sa'kasa' pra awanî ya, ipî' anna eseurîmato' wanî e'painon î' pe pra rî. Moropai innape iku'to'ya'nîkon wanî e'painon, î' pe pra rî.

15 Moropai mîrîrî warantî seru' pe anna eseurîma e'painon Paapa winîkî, maasa pra Cristo pîmî'sa'ka'pî Paapaya taa annaya ye'nen. Innape see isa'manta'san e'mî'sa'ka pra awanî ya, Paapaya Cristo pîmî'sa'ka'pî pepîn e'painon.

16 Innape isa'manta'san e'mî'sa'ka pepîn kai'ma eesenumenkakon ya, Cristo nîrî e'mî'sa'ka'pî pepîn e'painon.

17 Mîrîrî warantî Cristo e'mî'sa'kasa' pra awanî ya, innape iku'to'yakon wanî î' pe pra rî, amakuyikon yapai amo'kasai'ya pepîn e'painon. Tîise aako'mamîkon e'painon imakui'pî anku'pî'pîkon yarakkîrî.

18 Innape mîrîrî wanî ya, mîrîrî warantî nîrî ayonpayamî'kon isa'manta'san innape Cristo ku'nenan ko'mamî e'painon aataka'ma'san pe ipatîkarî.

19 Innape Cristo kupî ya, morî intîrî yapisî sîrîrî, tarî enen e'nî tanne. Tîise sîrîrî neken yapisî ya, mararî pra esewankono'man e'painon, tamî'nawîronkon pemonkonyamî' esewankono'ma yentai. Maasa pra iwinîpai ipatîkaron ko'mannîto' yapisî kai'ma, esenku'tî'nî'pî e'painon.

20 Tîise mîrîrî warantî pra awanî, maasa pra innape Cristo e'mî'sa'ka'pî wanî. E'mai' pe awe'mî'sa'kasa' ye'nen, epu'tî'nîkon ite'ma'pî pî

e'mî'sa'kan, ipatîkarî ko'mannîto'pe yarakkîrî.

21 Maasa pra tiwinan warayo' Adão nurî'tîya imakui'pî kupî'pî wenai tamî'nawîronkon wanî tîlsa'mantasanon pe. Mîrîrî warantî nîrî tiwinan warayo' Cristo e'mî'sa'ka'pî wenai, tamî'nawîronkon isa'manta'san e'mî'sa'ka pe man.

22 See warantî awanî: Paapa maimu yawîrî pra Adão nurî'tî wanî ye'nen, tamî'nawîronkon uurî'nîkon tîpayanî'san sa'manta emapu'tî'pîiya. Mîrîrî warantî Paapa maimu yawîrî Cristo ko'mamî'pî ye'nen, tamî'nawîronkon uurî'nîkon tîpemonkonoyamî' e'mî'sa'ka ipatîkarî ko'manto'pe emapu'tî'pî Cristoya.

23 Tîise uurî'nîkonya inîmîkî e'pai awanî. Maasa pra e'mai' pe Cristo e'mî'sa'ka'pî tamî'nawîronkon e'mî'sa'ka rawîrî. Mîrîrî tîpo inîmîkî pî' ko'mannî î' pensa Cristo iipî yai, ipemonkonoyamî' e'mî'sa'kato' weiyu eseporî.

24 Mîrîrî tîpo sîrîrî pata yaretî'ka Cristoya weiyu erepamî. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon ipîkku pe tîwe'sanon, moropai meruntî ke tîwe'sanon, taataipontîsanon, teesera'masanon moropai teesera'masanon pepîn yaretî'kaiya. Moropai tamî'nawîronkon rumakaiya tîyun Paapa yenya', to' esa' pe awe'to'pe.

25 Maasa pra tamî'nawîronkon esa' pe Cristo ko'mamî e'pai awanî, tamî'nawîronkon iteyatonon yaretî'ka Paapaya pîkîrî.

26 Tamî'nawîron imakui'pî yaretî'ka tîuya tîpo, sa'mantanto', itu'se Paapa e'to' pepîn, inewanmarî yaretî'kaiya pe man.

27 Maasa pra Paapa maimu e'menukasa' yawîrî

taasai'ya man:

—Paapaya tamî'nawîronkon esa' pe Cristo kupî pe man to' ko'mannî'nen pe awe'to'pe *Sl 8.6*

—taasai'ya man. Tamî'nawîron yentai Cristo ena taasa' Paapaya ya, ikupîiya tîise tentai Cristo ena pepîn taasai'ya pra awanî. Maasa pra mîîkîrî Paapaya ikupî'pî tamî'nawîronkon esa' pe.

²⁸ Tamî'nawîronkon esa' pe Cristo ena yai, mîîkîrî eturumaka Paapa yenya' tesa' pe awe'to'pe. Manni' Paapa ipîkku pe Cristo kupîtîpon tiaronkon yentai. Mîrîrî yai Paapa ena kupî sîrîrî tamî'nawîronkon esa' pe.

²⁹ Tarîpai isa'manta'san e'mî'sa'ka pra awanî pî' eesenumenkakon ya, ayekaranmapouya'nîkon. Î' ton pe pemonkonyamî' esenpatakona'pî tonpayamî', isa'manta'san ton pe? Î' pe pra rî awanî e'painon.

³⁰ Moropai anna kanan, î' ton pe see anna esenyaka'ma ko'mannîpî, anna moron tepu'se? Isa'manta'san e'mî'sa'ka pepîn epu'ti ya, î' pe pra rî awanî e'painon.

³¹ Tîise uyonpayamî', uurî tamî'nawîron e'taruma'tîto' yapîtanîpîuya sîrîrî wei kaisari. Useruku pepîn. Uyepotorîkon Jesus Cristo pemonkono pe awanîkon wenai, innape ayapurîuya'nîkon warantî, innape awanî sîrîrî.

³² A'kî, tarî uurî esenyaka'ma ko'mannîpî Éfeso po. Mararî pra tewai'se kaikusi yarakkîrî teepîsen kaisari. Tîise mîrîrî kupîuya ya, tarî neken sîrîrî non po morî pe uuko'manto'pe, î' eporîuya pepîn e'painon. Innape see isa'manta'san e'mî'sa'ka pepîn ta'nîkon ya, moriya taa e'painon:

Entamo'kanpai'nîkon moropai uwukukon
eni'pai'nîkon.

Maasa pra penane sa'mantan pe man *Is 22:13*
taa e'painon. Tîise mîrîrî taa eserîke pra man
maasa pra isa'manta'san e'mî'sa'ka kupî sîrîrî.

³³ Mîrîrî ye'nen teeseku'tîi pra e'tî. Ayonpakon
imakui'pî ku'nen wenairî tuutîi, ayeserukon morî
pe awe'to'kon kî'ma'tanî'tî.

³⁴ Tîise morî pe aako'mamîkon yuwatî
yairî. Imakui'pî ku'to'ya'nîkon mî'pannî'tî.
Akore'ta'nîkon tiaronkon man, Paapa epu'nenan
pepîn. Sîrîrî tauya sîrîrî, ayonpayamî'ya Paapa
yeseru epu'tî pepîn pî' aweppepîkon e'pai man.

Î Kai'ma Uyesa'kon E'mî'sa'kato' Yekare

³⁵ Yai pra tiaronya ekaranmapo, î' ye'ka pe see
isa'manta'san e'mî'sa'ka e'painon, to' pi'pî, to' esa'
kata'pî tanne? Tîise î' ye'ka pe to' esa' wanî kupî
sîrîrî? taiya.

³⁶ Pakko amîrî. Paapaya isa'manta'san pîmî'sa'ka
pepîn kai'ma eesenumenka. A'kî, î' ena'pî
pîmîya'nîkon ya, mîrîrî aro'ta pepîn e'painon non
ke ya'si'sa'ya'nîkon pra awanî ya.

³⁷ Maasa pra anpîmîkon wanî trigo ena'pî pe.
Mîrîrî warantî pra awanî ya, î' rî ena'pî pe tiwin
mîrikkî. Mîrîrî pîmîya'nîkon itena'pî pe, ite'ye' pe
pra tîise.

³⁸ Tîise Paapaya mîrîrî î' rî ena'pî pînsa'
yaro'tannîpî, ite'ye' ton pe, itu'se tîwanî pîkîrî.
Maasa pra itîrîiya si'ta tiwin pî' ikaisarî ite'ye' ton.

³⁹ Moropai tamî'nawîronkon enenankon
pemonkonyamî' moropai kamoyamî' pun wanî
to' kaisarî si'ta. Pemonkon pun wanî kamo pun

warantî pra. Kamo pun wanî toron pun warantî pra. Moropai toron pun wanî moro'yamî' pun warantî pra. Moropai moro' pun wanî tiaron pe rî. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî si'ta to' pun wanî.

⁴⁰ Tamî'nawîrî sîrîrî non ponkon wanî morî pe. Moropai moro man nîrî ka' ponkon. Inkamoro wanî nîrî morî pe tîise non ponkon warantî pra. Tiaron pe to' wanî.

⁴¹ A'kî, wei ya'karu moro man iponaron pata weiyu'maiya morî pe, kapoiya iweiyu'masa' warantî pra. Moropai kapoi ya'karu moro man nîrî, pata ya'karu'maiya sirikkîyamî'ya ya'karu'ma warantî pra. Moropai sirikkîyamî' ya'karu nîrî moro man tiaron pe ya'karu'manen. Inkamoro nîrî ya'karu moro man tiwin pî' to' kaisari e'warainon pepîn, tîise si'ta'non tiwin pî' to' tîise.

⁴² Mîrîrî warantî nîrî isa'manta'san e'mî'sa'ka yai awanî. Maasa pra isa'manta'pî yu'na'tîsa' ya, itesa'rî'pî wanî tîisa'mantassen pe. Tîise î' pensa awe'mî'sa'ka ya, awe'mî'sa'ka inî' aasa'manta ton pe pra. Maasa pra tiaron pe itesa' wanî kupî sîrîrî tîisa'mantassen pe pra.

⁴³ Moropai isa'manta'pî esa'rî'pî tarî yu'na'tîsa' ya, nura pe awanî, moropai a'tu'mîra awanî. Tîise manni' yai, Paapaya i'mî'sa'ka yai, itesa' wanî morî pe pu'kuru, meruntî ke pu'kuru awanî pe man.

⁴⁴ Moropai tarî yu'na'tîsa' ya tarîron pe neken awanî. Tîise i'mî'sa'ka tîuya yai, Paapaya itîrî itesa' ton ipatîkarî ka' po tîiko'mansan tîriya.

Inna seru' pepîn tarî awanî non po tîiko'mansan esa' wanî ya, moriya ka' po nîrî awanî, ka' po tîiko'mansan esa' moro man.

45 Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

—E'mai'non warayo' Adão nurî'tî koneka'pî Paapaya tarîron tîlko'mansen pe *Gn*
2.7

—taasai'ya man. Tîise ikînnî'non warayo' Cristo pîmî'sa'ka'pî Paapaya, ipatîkarî aako'manto'pe. Mîrîrî ipatîkarî to' ko'manto' ton tîrîiya tîpemonkonoyamî' pia.

46 Mîrîrî ye'nen e'mai' pe ka' poinon uyesa'kon ton tîsai'ya pra man. Tîise sîrîrî non po tîlko'mansen uyesa'kon ton itîrî'pîiya. Moropai maasa uyesa'kon ton, ka' po tîlko'mansen tîrîiya pe man.

47 E'mai'non warayo' Adão nurî'tî koneka'pî Paapaya non ya'punu'pî ke. Tîise ka' poinon, ikînnî'non warayo' Cristo pîmî'sa'ka'pîiya. Moropai tiaron itesa' ton tîrî'pîiya, ka' po tîlko'mansen pe.

48 Manni'kan tarî tîlko'mansenon wanî manni' warayo' non ya'punu'pî konekasa' warantî. Tîise manni'kan ka' po aako'mamî tonkon wanî, manni' ka' poi iipî'pî warantî.

49 Uyesa'kon wanî sîrîrî tarî tîlko'mansen Adão esa' warantî. Mîrîrî warantî nîrî e'mî'sa'kan ya, amenan pe uyesa'kon wanî pe man, ka' poi iipî'pî Cristo esa' warantî.

50 Uyonpayamî', sîrîrî ankapai e'to' pu'kuru tauya sîrîrî apî'nîkon. Tarî tîlko'mansen uyesa'kon yarakkîrî si'ma ka' pona iko'manse wîtn eserîke pra man. Maasa pra uyesa'kon tîisa'mantassen ko'mamî pepîn ipatîkarî Paapa pia.

51 Maasa unekaremekî etatî, morî pe tepu'sen pepîn pî' eseurîma. Tamî'nawîronkon uurî'nîkon

sa'manta pepîn kupî sîrîrî. Tîise tiwin wei tiwinarî tamî'nawîronkon esa' etinyaka'ma pe man.

⁵² Ka'ne' pe uyenukonya pîriu taa manni' warantî, tiwinkano'pî pe tîsinarîkon ye'nunpa inserîya pe, isa'manta'san e'mî'sa'ka pe man, inî'rî aasa'mantaton pe pra. Mîrîrî yai tamî'nawîrî uurî'nîkon etinyaka'ma pe man.

⁵³ Maasa pra sîrîrî uyesa'kon tîikatasen etinyaka'ma e'pai man, tîikatasen pe pra. Moropai tîisa'mantassen etinyaka'ma e'pai man, tîisa'mantassen pe pra.

⁵⁴ Mîrîrî ye'nen uyesa'kon tîikatasen etinyaka'ma yai tîikatasen pe pra, moropai tîisa'mantassen etinyaka'ma yai tîisa'mantassen pe pra, î' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' yawîrî awe'kupî mîrîrî.

⁵⁵ Sa'mantanto' pî' eranne' pe pra man, maasa pra aataretî'kasa' man.

Pemonkonyamî' enasa' man

tîisa'mantasanon pe pra,

sa'mantanto' yentai to' enasa' ye'nen *Os 13.14* taasai'ya man.

⁵⁶ Sa'mantanto' pî' eranne' pe e'nî imakui'pî un-kupî'pîkon wenai, maasa pra Paapaya utarumatîkon, tîmaimu yawîrî pra e'nî ye'nen.

⁵⁷ Tîise Uyepotorîkon Jesus Cristo nîkupî'pî wenai, sa'mantan pî' eranne' pe pra e'nî, maasa pra Paapaya utaruma'tîkon pepîn. Mîrîrî ye'nen —Morî pe pu'kuru man —taa pî' ko'mannî Paapa pî'.

⁵⁸ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', innape ikupî pî' ako'mantî, tîwî tîku'se pra. Meruntî ke ako'mantî. Uyepotorîkon esenyaka'mato'

pî' eesenyaka'makon pî' ako'mantî tîrumakai pra. Maasa pra epu'tî pî' naatîi Uyepotorîkon ton pe eesenyaka'makon ya, î' pe pra rî eesenyaka'mato'kon wanî pepîn.

16

Innape Jesus Ku'nenan Judeuyamî' Pîika'tîto' To'ya

¹ Judéia pata ponkon innape Jesus ku'nenan pîika'tîto' ton pe anapisîkon pî' eseurîma sîrîrî. Manni'kan Galácia ponkon innape Jesus ku'nenan pî' ta'pîuya yawîrî ikupîya'nîkon yu'se wai.

² Domingo kaisarî mîrîrî antîrîkon pe anapisîkon yapi'tî, moropai ikonekatî yeporîya'nîkon pîkîrî, tiwin pî' akaisarî'nîkon. Anî'ya kure'ne panpî' yapisî ya, mîlkîrîya itîrî kure'ne panpî', moropai mararî panpî' yapi'nenya itîrî mararî panpî'. Mîrîrî yannu'tî maasa pra akore'ta'nîkon erepamî yai, yannukuya'nîkon namai.

³ Moropai erepansa' ya akore'ta'nîkon, kaareta yarimauya, manni'kan pemonkonyamî' yaanen pe amenka'pîkon yarakkîrî attî ton, mîrîrî tîniru yaato'pe to'ya Jerusalém pona.

⁴ Mîrîrî yai itîpai wanî ya, uutî moropai inkamoro wîtî uyarakkîrî.

Paulo Esenenekato' Î' Kai'ma Tîwanî Pî'

⁵ Maasa e'mai' pe uutî Macedônia pata poro, mîrîrî poro uutîto' man mîto'pe. Mîrîrî tîpo amîrî'nîkon kore'ta erepamî. Mîrîrî yai ayeporîuya'nîkon.

⁶ Yai pra akore'ta'nîkon uuko'mamî eserîke wanî tu'ke wei kaisarî. Mîwîni pra awanî ya,

tamî'nawîrî kono' yaretî'kauya akore'ta'nîkon. Mîrîrî warantî amîrî'nîkonya upîika'tî epu'tî pî' wai, o'non poro uutîto' manni' pî'.

⁷Maasa pra ka'ne' pe rî amîrî'nîkon anera'mapai pra wai. Tîise akore'ta'nîkon iko'manpai wai kure'ne, itu'se Uyepotorîkon wanî ya akore'ta'nîkon uuko'mamî.

⁸Tîise maasa tarî Éfeso po uuko'mamî sîrîrî, Judeuyamî' festarî, Pentecoste itese' weiyu erepamî pîkîrî.

⁹Uuko'mamî sîrîrî tarî, maasa pra Paapa maimu ekaremekîuya anetapai pemonkonyamî' wanî ye'nen. Teuren tu'kankon pemonkonyamî' man, itu'sankon pepin wanî uma'nîpapai.

¹⁰Akore'ta'nîkon Timóteo erepansa' yai, mîikîrî yapi'tî morî pe pu'kuru. Maasa pra uurî esenyaka'ma warantî teesenyaka'masen pe nîrî Timóteo wanî, Uyepotorîkon ton pe.

¹¹Mîrîrî ye'nen ipîinamaya'nîkon e'pai awanî. Moropai ipîika'tîti o'non poro attîto' yairî, morî pe tîwanmîra attîto'pe eerepanto'pe tarîwaya uupia. Maasa pra mîikîrî iipî nîmîkî pî' wanî sîrîrî tiaronkon uyonpakon pokonpe.

¹²Moropai uyonpakon Apolo pî' ta'pîuya, tu'ke ite'ka amîrî'nîkon era'mapî'se attîto'pe tiaronkon uyonpakon yarakkîrî. Tîise sîrîrî pu'kuru tuutî taiya pra man. —Î' pensa uutîto' weiyu eseposa' ya, uutî —taa pî' man.

Tiwinano'pî Paulo Maimu Coríntio Ponkon Pia

¹³Mîrîrî ye'nen tîwarî panpî' ako'mantî. Moropai innape ikupî pî' ako'mantî. Meruntî ke ako'mantî a'tu'mîra tîwe'se pra.

14 Tamî'nawîron eesenyaka'mato'kon konekatî, awe'sa'namato'kon yarakkîrî.

15 A'kî, uyonpakon Estéfanos moropai itonpayamî' epu'tîya'nîkon. Inkamoroya e'mai' pe innape Jesus kupî'pî tiaronkon rawîrî Grécia pata po. Moropai mîikîrî eturumaka'pî Paapa esenyaka'mato' kupîpa kai'ma, Paapa pemonkonoyamî' pîika'tîpa kai'ma.

16 Mîrîrî ye'nen, uyonpayamî', mîikîrîya apanamato'kon yawîrî ako'mantî. Moropai tiaronkon iwarainonkon teesenyaka'masanonya apanamakon yawîrî ako'mantî.

17 Uurî atausinpa' wai kure'ne, Estéfanos moropai Fortunato moropai Acaico pokon erepansa' pî' uupia. Maasa pra amîrî'nîkon ton pra awanî tanne, inkamoroya uplika'tî'pî ayenta'nîkon.

18 Inkamoroya teerepansa'kon yai ayekarekon ekaremekî'pî upî', î' kai'ma aako'mamîkon yekare. Mîrîrî ye'nen uurî wanî'pî kure'ne taatausinpai. Moropai inkamoroya amîrî'nîkon yausinpa'pî epu'tî pî' wai. Inkamoro ye'kakon pemonkonyamî' yapurî e'pai awanî.

19 Innape Jesus ku'nenan, Ásia pata po tîiko'mansenonya tîmaimukon yarima pî' man aapia'nîkon. Moropai Áquilaya moropai Priscilaya nîrî tîmaimukon yarima pî' man. Moropai innape Jesus ku'nenan Áquila, Priscila yewî' ta Paapa yapurîi teeperepî'senonya tîmaimukon yarima pî' man nîrî.

20 Mîrîrî warantî tarîronkonya tîmaimukon yarima pî' man. Mîrîrî ye'nen ayonpakon yenya pî' atapi'tî tamî'nawîrî moro akore'ta'nîkon.

²¹ Tarîpai seeni' menukauya sîrîrî uyenya ke pu'kuru. “Umaimu man aapia'nîkon”.

²² Anî' Uyepotorîkon yapurînen pepîn wanî ya, mîikîrî ko'mamî Paapa yewanma pe e'pai awanî. Uyepotorîkon, ka'ne' pe asi'kî.

²³ Tamî'nawîron morî pe tîwe'to' tîrî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai aapia'nîkon.

²⁴ Moropai uuriya a'nînmato'kon wanî kure'ne, uyonpa pe amîrî'nîkon ku'sa' Uyepotorîkon Jesus Cristoya ye'nen. Mîrîrî neken.

Macushi **New Testament in Macushi (BR:mbc:Macushi)**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Macushi

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Macushi [mbc], Brazil

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Macushi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 May 2025 from source files
dated 13 May 2025

677467a0-0559-5466-b865-742352ca2032